

«Τα θέματα προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-axiki-selida>)».

Την ταξινόμηση των θεμάτων ανά διδακτική ενότητα επιμελήθηκαν οι φιλόλογοι
- συγγραφείς Δήμητρα Γαρδάνη και Δώρα Ασημακοπούλου (εκδόσεις Άλκιμο).

8^η Διδακτική Ενότητα
Πλάτων, Πολιτεία, 514a-515c

Θ.Τ. 28950-28949-28948

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέεικασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς ἀνχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶε ἂν τι ἑώρακέναί ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μὴν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἰοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγή ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν;

Ἀνάγκη.

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28950

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Η είσοδος της σπηλιάς δεν απέχει πολύ από το βάθος της έτσι ώστε το φως του ήλιου να μπορεί να εισδύσει στο εσωτερικό της.
2. Ο μικρός τοίχος που διαχωρίζει τους δεσμώτες από τη φωτιά είναι χτισμένος μπροστά από τους δεσμώτες.
3. Όλοι οι άνθρωποι που μεταφέρουν διάφορα αντικείμενα παραμένουν σιωπηλοί.
4. Ο Σωκράτης παρομοιάζει την αθηναϊκή κοινωνία με τους δεσμώτες μέσα στο σπήλαιο.
5. Οι δεσμώτες συζητούν μεταξύ τους και ανταλλάσσουν απόψεις για ό,τι αντικρύζουν.

2. Θ.Τ. 28949

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Η σπηλιά των δεσμοτών έχει ένα άνοιγμα προς το φως του ήλιου.
2. Το μακρινό φως του ήλιου δημιουργεί τις σκιές μέσα στο σπήλαιο.
3. Οι δεσμώτες είναι πλήρως ακινητοποιημένοι.
4. Οι δεσμώτες πιστεύουν πως οι σκιές συνομιλούν μεταξύ τους.
5. Ο Σωκράτης παρομοιάζει την αθηναϊκή κοινωνία με τους δεσμώτες μέσα στο σπήλαιο.

3. Θ.Τ. 28948

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Οι δεσμώτες παραμένουν συνεχώς καθηλωμένοι στη θέση τους από την παιδική τους ηλικία.
2. Έξω από τη σπηλιά, μπροστά στην είσοδό της, καίει μια φωτιά.
3. Οι δεσμώτες συζητούν μεταξύ τους και ανταλλάσσουν απόψεις για ό,τι αντικρύζουν.

β. Ποιες πηγές φωτός αναφέρονται από τον Σωκράτη στο παραπάνω κείμενο; Να τις καταγράψετε. (μονάδες 4)

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28950

Το παραπάνω αρχαίο διδαγμένο κείμενο έχει αλληγορικό περιεχόμενο. Να εντοπίσετε πέντε (5) σημεία του κειμένου που έχουν αλληγορική σημασία και να τα ερμηνεύσετε στο πλαίσιο της πλατωνικής φιλοσοφίας.

2. Θ.Τ. 28949

Να ερμηνεύσετε σύντομα τους παρακάτω συμβολισμούς της αλληγορίας:

*ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει,
πρὸς τὸ φῶς,
ἐν δεσμοῖς,
τῶν δεσμοτῶν,
τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς.*

3. Θ.Τ. 28948

Να εξηγήσετε την απάντηση που δίνει ο Σωκράτης χρησιμοποιώντας α' πληθυντικό πρόσωπο, όταν ο Γλαύκων αμφισβητεί την ύπαρξη των δεσμοτών: *Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ.*

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28950

Πλάτων, Πολιτεία, 515c-d

Σκέψου τώρα, είπα εγώ(: ο Σωκράτης), ποια μορφή θα μπορούσε να πάρει η απαλλαγή τους από τα δεσμά και η γιατρεία τους από την πλάνη και την αφροσύνη, αν τύχαινε και τους συνέβαιναν τα εξής: Κάθε φορά που κάποιος από αυτούς θα λυνόταν και θα αναγκαζόταν ξαφνικά να ελευθερωθεί και να γυρίσει το κεφάλι και να περπατήσει και να αντικρύσει το φως ψηλά —κι όλα αυτά πονώντας πολύ και αδυνατώντας από την εκτυφλωτική λάμψη να διακρίνει εκείνα τα πράγματα που ως τώρα έβλεπε τις σκιές τους—, τι φαντάζεσαι ότι θα έλεγε ο άνθρωπος αυτός, αν κάποιος του έλεγε ότι όσα έβλεπε πρωτότερα ήταν ανοησίες και ότι τώρα είναι κάπως πιο κοντά στην πραγματικότητα κι ότι έχοντας τώρα στραφεί σε αντικείμενα πιο πραγματικά βλέπει σωστότερα; Ιδίως μάλιστα αν δείχνοντάς του καθένα από τα αντικείμενα που περνούσαν από μπροστά του τον ρωτούσε και τον υποχρέωνε να απαντήσει τι είναι το καθένα τους. Δεν νομίζεις ότι ο άνθρωπος εκείνος θα τα 'χανε και θα πίστευε ότι όσα έβλεπε τότε ήταν αληθινότερα από εκείνα που του έδειχναν τώρα;

Και πολύ μάλιστα.

Κι άμα θα τον ανάγκαζε να κοιτάξει στο ίδιο το φως, δεν θα αισθανόταν έντονο πόνο στα μάτια και δεν θα προσπαθούσε να το αποφύγει στρέφοντας το βλέμμα του πάλι σ' εκείνα που μπορεί να βλέπει, και δεν θα νόμιζε ότι εκείνα είναι στ' αλήθεια πιο σαφή και ευκρινή από όσα του έδειχναν τώρα;

Έτσι, είπε (: ο Γλαύκων).

Μτφρ. Ν. Σκουτερόπουλος

Ερώτηση: Ποια είναι η αντίδραση των ανθρώπων, όταν τους δίνεται η δυνατότητα «να γιατρευτούν από την πλάνη και την αφροσύνη» και πώς αυτή ερμηνεύεται; Στην απάντησή σας να αξιοποιήσετε αναφορές και από τα δύο κείμενα (αρχαίο διδαγμένο και παράλληλο).

2. Θ.Τ. 28949

Ρενέ Ντεκάρτ, Στοχασμοί περί της πρώτης φιλοσοφίας, 6ος στοχασμός

Ο Ρενέ Ντεκάρτ σε ένα από θεμελιώδη έργα της νεότερης φιλοσοφίας, τους Στοχασμούς του (1641), επιχειρηματολογεί υπέρ της ύπαρξης του Θεού και της διάκρισης της ψυχής από το σώμα. Όμως, για να διατυπώσει αληθείς προτάσεις, απαλλαγμένες από την πλάνη, αμφιβάλλει για την αξιοπιστία των αισθήσεων και αναβαθμίζει την εμπιστοσύνη στις νοητικές δυνάμεις του ανθρώπου και στον ορθό λόγο.

Αργότερα όμως, πολλές εμπειρίες κλόνισαν σιγά σιγά όλη την πίστη μου στις αισθήσεις. Ενίοτε, πύργοι που είχαν από μακριά στρογγυλή όψη φανερώθηκαν από κοντά τετράγωνοι, και πελώρια αγάλματα στημένα στην κορυφή τους δεν έμοιαζαν

μεγάλα ιδωμένα από το έδαφος· και σε αναρίθμητες άλλες τέτοιες περιπτώσεις συνέλαβα τις κρίσεις επί των εξωτερικών αισθημάτων να σφάλλουν. [...] Η φύση δεν μας διδάσκει να συμπεραίνουμε από τις αντιλήψεις των αισθήσεων κάτι για τα πράγματα που βρίσκονται έξω από μας χωρίς προηγούμενη εξέτασή τους από τον νου, επειδή φαίνεται να ανήκει στο πνεύμα μόνο, και όχι στο σύνθετο πνεύματος και σώματος, να μάθει την αλήθεια των πραγμάτων αυτών.

Μτφρ. Ε. Βανταράκη

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο, να συγκρίνετε τις απόψεις του Πλάτωνα όπως αυτές αναπτύσσονται αλληγορικά στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο, με τις απόψεις του Ντεκάρτ σχετικά με τον ρόλο των αισθήσεων στην προσπάθεια του ανθρώπου να προσεγγίσει την αλήθεια.

3. Θ.Τ. 28948

Όμηρος, Όδύσεια, μ 39-55

Στην Όδύσεια η Κίρκη δίνει οδηγίες στον Οδυσσέα για τη διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσει φεύγοντας από το νησί της, ώστε να προφυλαχτεί και να προφυλάξει τους συντρόφους του από τους κινδύνους της θάλασσας. Ένα από τα εμπόδια είναι οι Σειρήνες.

Θα φτάσεις πρώτα στις Σειρήνες, αυτές που καταθέλγουν
όλους τους θνητούς, όποιος βρεθεί στα μέρη τους. 40

Αν κάποιος πλησιάσει ανύποπτος κι ακούσει των Σειρήνων
τη φωνή, δεν γίνεται να τον χαρούν ξανά στον γυρισμό του
γυναίκες και μικρά παιδιά. Τον θέλγουν οι Σειρήνες
με το οξύφωνο τραγούδι τους,

σ' ένα λιβάδι καθισμένες, γύρω σωρός τα κόκαλα,
σάρκες ανθρώπων σαπισμένες, φαγωμένα δέρματα. 45

Σε συμβουλεύω να τις προσπεράσεις. όσο για τους συντρόφους σου,
γλυκό κερί σαν μέλι μάλαξε και βούλωσε μ' αυτό τ' αφτιά τους,
ώστε κανείς από τους άλλους να μην το ακούσει το τραγούδι τους.

Μόνος εσύ μπορείς να τις ακούσεις, αν το θελήσεις. 50

θα πρέπει ωστόσο, εκεί στο πλοίο που θα φεύγει γρήγορα,
χέρια και πόδια να σε δέσουν, όρθιο πάνω στο κατάρτι,
με τα σχοινιά πλεγμένα γύρω του. κι έτσι να ακούσεις, να απολαύσεις των
Σειρήνων τη φωνή.

Κι αν τους συντρόφους σου παρακαλεις, αν τους φωνάζεις να σε λύσουν,

Εκείνοι ακόμη πιο σφιχτά, με περισσότερα σχοινιά θα πρέπει να σε δέσουν. 55

Μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης

Ερώτηση: Να συγκρίνετε τους «δεσμώτες» του πλατωνικού σπηλαίου όπως αυτοί περιγράφονται στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο, με τους συντρόφους του Οδυσσέα αλλά και τον ίδιο τον Οδυσσέα στο παραπάνω παράλληλο κείμενο από την Όδύσεια του Ομήρου.

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]**1. Θ.Τ. 28950**

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ο Σωκράτης χρησιμοποίησε κυρίως	α. την παραγωγική μέθοδο. β. την επαγωγική μέθοδο. γ. τη διάλεξη.
2. Ο Πλάτων	α. πίστεψε ότι θα μπορούσε να μεταμορφώσει τον Δίωνα σε φιλόσοφο - βασιλέα. β. καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια. γ. έγραψε τα <i>Μετὰ τὰ Φυσικά</i> .
3. Μετά την επιστροφή από το πρώτο ταξίδι του στη Σικελία ο Πλάτων	α. ίδρυσε την Ακαδημία. β. ασχολήθηκε με την ποίηση. γ. γνώρισε τον Σωκράτη.
4. Στο πρώτο στάδιο της αγωγής των φυλάκων επιδιώκεται	α. η εξισορρόπηση της μουσικής αγωγής και των μαθηματικών. β. η μελέτη των μαθηματικών. γ. η εξισορρόπηση γυμναστικής και μουσικής αγωγής
5. Στην Πολιτεία το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο σύμφωνα με τον	α. Πολέμαρχο. β. Θρασύμαχο. γ. Γλαύκωνα.

2. Θ.Τ. 28949

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):
α. Ο Σωκράτης αμφισβητώντας τις παραδοσιακές ιδέες και αρχές αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.

β. Χάρη στην προσωπικότητα του Σωκράτη οι φιλόσοφοι άρχισαν να ασχολούνται με τη μελέτη των φυσικών φαινομένων.

γ. Ο Πλάτων πίστεψε ότι θα μπορούσε να μεταμορφώσει τον Διονύσιο Β' σε φιλόσοφο βασιλέα.

δ. Οι φύλακες - άρχοντες (βασιλείς) επιδίδονται μόνο σε θεωρητικές ενασχολήσεις.

ε. Στον διάλογο *Πολιτεία* η δικαιοσύνη ορίζεται από τον Πολέμαρχο ως η εντιμότητα στις συναλλαγές.

3. Θ.Τ. 28948

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

Α	Β
1. Η κατηγορία που είχε μεγαλύτερη σχέση με την πραγματική αιτία δίωξης του Σωκράτη ήταν	α. η διαφθορά των νέων. β. η αθεΐα. γ. οι δημοκρατικές του αντιλήψεις.
2. Ο Πλάτων στο πρώτο του ταξίδι στη Σικελία	α. δίδαξε φιλοσοφία στον Δίωνα. β. γνώρισε τον φιλόσοφο Ευκλείδη. γ. ήρθε σε επαφή με τον Πυθαγορισμό.
3. Οι φιλόσοφοι-βασιλείς αναλαμβάνουν την εξουσία	α. λόγω της αριστοκρατικής /ευγενικής καταγωγής τους. β. από αίσθηση καθήκοντος. γ. από ηγετική φιλοδοξία.
4. Οι πρώιμοι διάλογοι του Πλάτωνα γράφτηκαν	α. μετά το τελευταίο ταξίδι στη Σικελία. β. κατά την πρώτη δεκαετία μετά τον θάνατο του Σωκράτη. γ. πριν τον θάνατο του Σωκράτη
5. Η θέση ότι η δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό, υποστηρίχθηκε από	α. τον Θρασύμαχο. β. τον Κέφαλο. γ. τον Πολέμαρχο.

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28950

Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου αναφοράς να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: *πάθει, φύσιν, δεσμοῦ, θαύματα, παραφερομένων*. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο).

2. Θ.Τ. 28949

Να γράψετε στη Νέα Ελληνική από ένα σύνθετο ουσιαστικό ή επίθετο για καθεμία από τις παρακάτω σύνθετες λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, χρησιμοποιώντας κάθε φορά το δεύτερο συνθετικό: *ἀπαιδευσίας, καταγείω, εἴσοδον, περιάγειν, θαυματοποιοῖς*.

3. Θ.Τ. 28948

Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *υπόδημα, μόνιμος, αγωγή, έγκανυμα, δίφθογγος*.

9^η Διδακτική Ενότητα

Πλάτων, Πολιτεία, 518b-519a

Θ. Τ. 28961-28960-28959-28866-28865

Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσει περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχοῖαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοι φασὶν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῆψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναί, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.

Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη.

Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνούσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῆψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως ἢ συνόλω τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦγιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τὰγαθόν. Ἡ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστάτε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲναυτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἱ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦσώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνούσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—ἠδὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὔσα, ὃ τὴν μὲνδύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28961

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Σωκράτης ισχυρίζεται ότι η γνώση δεν υπάρχει μέσα στην ψυχή κάθε ανθρώπου, αλλά την προσφέρει ο ίδιος στον κάθε άνθρωπο.

2. Αρκεί η μεταστροφή ενός μέρους της ψυχής, προκειμένου να μεταστραφεί αυτή από τον μεταβαλλόμενο κόσμο στον σταθερό κόσμο των Ιδεών.
3. Η παιδεία διευκολύνει και κάνει αποτελεσματική τη μεταστροφή της ψυχής προς την Ιδέα του Αγαθού.
4. Οι διανοητικές αρετές αποκτώνται με τον εθισμό και την άσκηση.
5. Η φρόνηση έχει θεϊκότερη φύση από τις άλλες αρετές

2. Θ.Τ. 28960

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ορισμένοι επαγγελματίες της παιδείας ισχυρίζονται ότι η γνώση δεν ενυπάρχει στην ψυχή.
2. Κατά τον Σωκράτη η παιδεία μεταστρέφει όλη την προσωπικότητα του ανθρώπου.
3. Οι αρετές της ψυχής δεν βρίσκονται κοντά στο σώμα.

β. Ο Σωκράτης προκειμένου να γίνει πιο κατανοητός χρησιμοποιεί αναλογίες-παρομοιώσεις. Να καταγράψετε μία από αυτές και να παρουσιάσετε τα μέρη της. (μονάδες 4)

3. Θ.Τ. 28959

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Κατά τον Σωκράτη η γνώση υπάρχει μέσα στην ψυχή του ανθρώπου.
2. Ο Σωκράτης προτείνει ο άνθρωπος να στραφεί από την μεταβαλλόμενη πραγματικότητα στην σταθερή πραγματικότητα των Ιδεών και της Ιδέας του Αγαθού.
3. Η παιδεία κατά τον Σωκράτη είναι μία τέχνη που εμφυτεύει στον νου τη δύναμη της γνώσης.

4. Η ανδρεία και η σωφροσύνη είναι αρετές της ψυχής οι οποίες εμφυτεύονται στην ψυχή με τον εθισμό και την άσκηση.

5. Είναι στο χέρι κάθε ανθρώπου να αξιοποιήσει τον νου του, ώστε να κατακτήσει την αρετή της φρόνησης.

4. Θ.Τ. 28866

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Για τον Σωκράτη η παιδεία δεν είναι μια διαδικασία στην οποία η γνώση εισάγεται στην ψυχή του μαθητή ως απλού δέκτη ερεθισμάτων.
2. Ο Γλαύκων επιβεβαιώνει τη διαπίστωση του Σωκράτη για τη σοφιστική παιδεία.
3. Η αληθινή παιδεία απομακρύνει τον άνθρωπο από το πρόσκαιρο και μεταβαλλόμενο γίνεσθαι οδηγώντας τον στη θέαση του Αγαθού με τρόπο ολιστικό.
4. Η Ιδέα του Αγαθού δεν είναι το πιο φωτεινό σημείο του όντος.
5. Ο Σωκράτης στο συμπέρασμα του συλλογισμού του ορίζει την παιδεία ως την τέχνη η οποία θα μεταστρέψει την ψυχή προς τον κόσμο των Ιδεών.

5. Θ.Τ. 28865

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Το έργο της σωκρατικής παιδείας παρομοιάζεται με την τοποθέτηση όρασης στα μάτια τυφλών.
2. Η σοφιστική παιδεία αποδέχεται τη δύναμη της γνώσης την οποία κάθε άνθρωπος έχει μέσα στην ψυχή του.
3. Η μεταστροφή της ψυχής θα συντελεστεί ευκολότερα και αποτελεσματικότερα, αν της βάλει κανείς μέσα της τη δύναμη να βλέπει.

β. —τῶ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—: σε ποιες αρετές αναφέρεται εδώ η παρενθετική φράση (μονάδες 4).

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28961

Το παραπάνω πλατωνικό απόσπασμα βασίζεται στη σύγκριση των εννοιών «παιδεία» και «εκπαίδευση»: Πώς αντιλαμβάνεται την παιδεία ο Σωκράτης και σε τι διαφοροποιείται από την έννοια της εκπαίδευσης;

2. Θ.Τ. 28960

Πόσα είδη αρετών υπάρχουν κατά τον Σωκράτη και σε ποια σημεία διαφοροποιούνται μεταξύ τους; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο.

3. Θ.Τ. 28959

Κεντρική θέση στο παραπάνω απόσπασμα έχει η έννοια της περιαγωγῆς. Να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά που της αποδίδει ο Πλάτων.

4. Θ.Τ. 28866

«εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον», «τῆς περιαγωγῆς»: Αξιοποιώντας τους παραπάνω όρους του κειμένου να εξηγήσετε πώς αντιλαμβάνεται ο Σωκράτης την έννοια της παιδείας.

5. Θ.Τ. 28865

Ο Σωκράτης, ερμηνεύοντας στο παραπάνω απόσπασμα την αλληγορία του σπηλαίου, αναφέρεται στην παιδεία και τον ρόλο της, όπως την αντιλαμβάνεται ο ίδιος. Σε τι διαφοροποιείται η σωκρατική αντίληψη για την παιδεία από εκείνη των Σοφιστών και ποιος είναι ο στόχος της;

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28950

Πλάτων, Φαίδων, 75e-76a

Ο Φαίδων διηγείται τη συζήτηση που έλαβε χώρα στη φυλακή λίγο πριν από τον θάνατο του Σωκράτη. Θέμα της η αθανασία της ψυχής. Ο Σωκράτης αναφέρεται στη θεωρία της ανάμνησης απευθυνόμενος στον πυθαγορικό Σιμμία.

Διότι αυτό ακριβώς είναι η γνώση· δηλαδή να αποκτά κάποιος γνώση, να την κρατά και να μην την χάνει ή δεν λέμε, Σιμμία, λήθη αυτό ακριβώς, δηλαδή την απώλεια της γνώσης; Αν βέβαια, αφού χάσαμε με τη γέννησή μας, νομίζω, τη γνώση που είχαμε προτού γεννηθούμε και ύστερα στηριγμένοι στις αισθήσεις μας ξαναποκτούμε τις γνώσεις που είχαμε σε προγενέστερη χρονική περίοδο, δεν συμπεραίνουμε από αυτό ότι αυτό που ονομάζουμε μάθηση είναι η ξαναπόκτηση μιας γνώσης που την είχαμε; Αν αυτό το ονομάσουμε ανάμνηση, δεν θα ήταν σωστή η ονομασία; Διότι μας φάνηκε δυνατό αυτό τουλάχιστον, δηλαδή, όταν αντιληφθεί κάποιος κάτι ή με την όραση ή με την ακοή ή με μία άλλη αίσθηση, να βάλει στο νου του με αφορμή αυτό κάτι άλλο που είχε λησμονήσει και πλησιάζει σε αυτό, είτε ανόμοιο είτε όμοιο.

Μτφρ. Γ. Μαυρόπουλος

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο, να εντοπίσετε δύο (2) ομοιότητες σε σχέση με τα όσα αναφέρονται στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία και από τα δύο κείμενα.

2. Θ.Τ. 28960

Έπίκουρος, Επιστολή στον Ηρόδοτο, 38

Η Επιστολή στον Ηρόδοτο αποτελεί σύνοψη της φυσικής θεωρίας του Επίκουρου, του ατομισμού του, που είναι επηρεασμένος από τις ιδέες του Δημόκριτου (περ. 460-περ. 370 π.Χ.). Στο απόσπασμα εκθέτει μερικές μεθοδολογικές αρχές για την πορεία της έρευνας της αλήθειας.

Ηρόδοτε, πρέπει πρώτα να ορίσουμε επακριβώς τις έννοιες που συνδέονται με τις λέξεις, ώστε να μπορούμε - με αναφορά σε αυτές τις έννοιες - να εκφέρουμε κρίσεις σχετικά με τις γνώμες, τις έρευνες ή τις απορίες μας· και να μην αφήνουμε όλα τα πράγματα αξεκαθάριστα, γιατί οι αποδείξεις μας θα χάνονται στο άπειρο, ούτε να χρησιμοποιούμε κούφιες λέξεις. Γιατί είναι ανάγκη το πρωταρχικό νόημα κάθε λέξης να είναι φανερό και να μην χρειάζεται πρόσθετη απόδειξη, εφόσον θέλουμε να έχουμε κάποιο συγκεκριμένο σημείο αναφοράς, όταν ερευνούμε, προβληματιζόμαστε ή εικάζουμε.

Επίσης, θα πρέπει να στηριζόμαστε εξ ολοκλήρου στις αισθήσεις μας και συγκεκριμένα στις άμεσες παραστάσεις είτε του νου είτε κάποιου άλλου κριτηρίου [των επιμέρους αισθήσεων], καθώς και στα υπαρκτά αισθήματά μας [την ηδονή και τον πόνο], προκειμένου με βάση αυτά να μπορούμε να εκφέρουμε κρίσεις τόσο για όσα περιμένουν εμπειρική επιβεβαίωση όσο και για τα άδηλα πράγματα [που δεν γίνονται αντιληπτά από τις αισθήσεις]

Μτφρ. Γ. Ζωγραφίδης

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο, να εντοπίσετε διαφορές σε σχέση με όσα αναφέρει ο Σωκράτης στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο

3. Θ.Τ. 28959

Πλάτων, Μένων, 81d

Στον συγκεκριμένο πλατωνικό διάλογο βασικό θέμα είναι το διδακτό της αρετής. Στο παρακάτω απόσπασμα ο Σωκράτης αναφέρεται στη θεωρία της ανάμνησης.

Επειδή λοιπόν η ψυχή και αθάνατη είναι και πολλές φορές γεννήθηκε και έχει δει όλα τα πράγματα και όσα είναι εδώ και όσα είναι στον Άδη, δεν είναι τίποτε που να μην το έχει μάθει. Ωστε καθόλου παράξενο να μπορέσει αυτή και για την αρετή και για τα άλλα να ξαναθυμηθεί όσα και πριν ήξερε. Και επειδή όλη η φύση έχει ομοιογένεια και η ψυχή τα έχει μάθει όλα, τίποτε δεν εμποδίζει, αν ένα μόνο ξαναφέρει κανείς στο νου του —αυτό δα οι άνθρωποι το ονομάζουν μάθηση— μόνος του να ξαναβρή όλα τα άλλα, φτάνει να έχει θάρρος και να μην αποκάμη ερευνώντας· γιατί η έρευνα και η μάθηση στο σύνολό τους ανάμνηση είναι.

Μτφρ. Β.Ν. Τατάκης

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο, να εντοπίσετε δύο (2) ομοιότητες σε σχέση με τα όσα αναφέρονται από τον Σωκράτη στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από τα δύο κείμενα

4. Θ.Τ. 28866

Ε.Π. Παπανούτσος, Α. Δελμούζος, ΜΙΕΤ, σελ. 201

Ο Ε.Π. Παπανούτσος μεταφέρει στο παρακάτω απόσπασμα που πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Ελληνικά Γράμματα* (τ. Α, 1927) απόψεις για την παιδεία του κορυφαίου Έλληνα παιδαγωγού Α. Δελμούζου (1880-1956), ο οποίος υπήρξε ηγετική μορφή του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού, μιας κίνησης που διαδραμάτισε σπουδαίο αναμορφωτικό ρόλο στην Ελλάδα κατά το πρώτο ήμισυ του 20ου αιώνα.

Η παιδεία είναι ένα από τα πιο σπουδαία μέσα για την ατομική και τη συνολική προκοπή. Σκοπός της να υπηρετήσει και να κάμει καλύτερη τη ζωή του ανθρώπου. Γίνεται καλύτερη η ζωή του ανθρώπου όσο περισσότερο δουλεύεται η ψυχή του και όσο βαθύτερα ποτίζεται με την αγάπη και την καλοσύνη. Καλύτερη, στο βάθος, θα ειπεί πιο καλλιεργημένη, πιο ηθική και πιο ελεύθερη. Η ψυχική όμως καλλιέργεια και η ελευθερία δεν έρχονται έτοιμα απ' έξω, παρά είναι καρπός που ωριμάζει μέσα μας ολοένα και περισσότερο με αδιάκοπη ατομική προσπάθεια. Με προσπάθεια και δοκιμασία λυτρώνεται με τον καιρό το άτομο από το βάρος της ύλης και υψώνεται σκαλί το σκαλί προς τον ελεύθερο άνθρωπο. Στο ιδανικό αυτό μπορεί να πλησιάσει άλλος λιγότερο και άλλος περισσότερο, ανάλογα με τη δύναμή του. Και θα το πλησιάσει πάντα με τη δική του ιδιότυπη μορφή, τη μορφή που πηγάζει και ορίζεται από τα διαλεχτά και γόνιμα στοιχεία που κλείνει μέσα του. Όσο περισσότερο δουλεύει ο καθένας τα στοιχεία του αυτά, τόσο πιο πολύ υψώνεται στο ιδανικό εγώ του.

Ερώτηση: Να παρουσιάσετε δύο (2) από τις απόψεις του Α. Δελμούζου σχετικά με τον σκοπό της παιδείας που εμφανίζουν ομοιότητες με τις αντίστοιχες πλατωνικές απόψεις του διδαγμένου κειμένου.

5. Θ.Τ. 28865

Αριστοτέλης, Ἠθικὰ Νικομάχεια Β 2, 1104a-b

Στο Β βιβλίο των Ἠθικῶν Νικομαχείων ο Αριστοτέλης ασχολείται γενικά με το ερώτημα τί είναι αρετή. Στο κεφ. 1 επισημαίνεται ότι οι διανοητικές αρετές διδάσκονται ενώ οι ηθικές αναπτύσσονται με τον εθισμό. Στο κεφ. 2 εξετάζονται ποιες πράξεις οδηγούν στην αρετή. Ακολουθεί το παρακάτω χωρίο για τον ρόλο της άσκησης στην εφαρμογή των αρετών.

Δεν είναι όμως μόνο ότι έχουν την ίδια αρχή και τις ίδιες αιτίες τόσο η γένεση και η αύξηση των αρετών όσο και η φθορά τους· στον ίδιο επίσης χώρο θα εκδηλωθεί και η πραγμάτωσή τους· έτσι, άλλωστε, συμβαίνει και στις άλλες, τις πιο φανερές, περιπτώσεις· π.χ. στην περίπτωση της σωματικής ρώμης: η σωματική ρώμη γεννιέται από την πολλή τροφή και από την άσκηση στους πολλούς κόπους, αυτά όμως τα πράγματα είναι ικανός να τα κάνει κατά κύριο λόγο ο σωματικά ρωμαλέος. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τις αρετές: μένοντας συστηματικά μακριά από τις ηδονές γινόμαστε σώφρονες, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να μένουμε μακριά τους· το ίδιο και με την ανδρεία: αποκτώντας σιγά σιγά τη συνήθεια να περιφρονούμε τα πράγματα που προκαλούν φόβο και να τα αντιμετωπίζουμε, γινόμαστε ανδρείοι, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να τα αντιμετωπίζουμε.

Μετάφραση: Δ. Λυπουρλής

Ερώτηση: Να συγκρίνετε την άποψη του Πλάτωνα για τις αρετές με αυτή που διατυπώνει ο Αριστοτέλης στο παραπάνω κείμενο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές και από τα δύο κείμενα.

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28961

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Η σωκρατική διαλεκτική είναι η εκ των προτέρων απόρριψη των θέσεων του συνομιλητή.
2. Ο Πλάτων ασχολήθηκε με την τραγική ποίηση σε όλη τη διάρκεια του βίου του.
3. Ο Πρωταγόρας χρησιμοποιεί τρεις τρόπους για να εκθέσει τις απόψεις του: τον μύθο, τη διαλεκτική και τον σχολιασμό των ποιητικών κειμένων.
4. Το μείζον πρόβλημα που συζητείται στην Πολιτεία είναι η δικαιοσύνη.
5. Τα μαθήματα της Ακαδημίας διαφοροποιούνταν από αυτά που ο Πλάτων ορίζει στην Πολιτεία.

2. Θ.Τ. 28960

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Ο Σωκράτης ακολουθούσε αυστηρά την παραγωγική μέθοδο.
2. Ο Πλάτων ίδρυσε τη φιλοσοφική σχολή του Λυκείου.
3. Οι φύλακες - επίκουροι αναλαμβάνουν στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα και γενικά είναι αφοσιωμένοι στην υπηρεσία του κράτους.
4. Οι φιλόσοφοι - βασιλείς είναι προσωπικότητες που δεν διαθέτουν μόνο γνώσεις και συνθετική σκέψη, αλλά πείρα ζωής, διοικητικές ικανότητες και ηθικά ακέραιο χαρακτήρα.
5. Ο Θρασύμαχος ισχυρίζεται ότι δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό.

3. Θ.Τ. 28959

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Σωκράτης	α. κρίθηκε ένοχος από το λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας με μεγάλη πλειοψηφία. β. με πρόσχημα τη θρησκεία διώχθηκε για πολιτικούς λόγους. γ. καταδικάστηκε για αθεΐα.
2. Στον διάλογο <i>Πρωταγόρας</i> του Πλάτωνα	α. ο Σωκράτης χρησιμοποιεί την παραγωγική μέθοδο. β. διατυπώνεται ήδη ολοκληρωμένη η αντίληψή του για την αρετή. γ. δεν διατυπώνεται οριστικό συμπέρασμα σχετικά με το θέμα της συζήτησης.
3. Από το δεύτερο βιβλίο της <i>Πολιτείας</i> ως το τέλος κύριοι συνομιλητές είναι	α. ο Σωκράτης, ο Γλαύκων και ο Αδείμαντος. β. ο Σωκράτης και ο σοφιστής Θρασύμαχος. γ. ο Σωκράτης, ο Γλαύκων και ο Κέφαλος.
4. Στην πλατωνική <i>Πολιτεία</i> οι φύλακες - επίκουροι	α. είναι η πολυπληθέστερη από τις 3 τάξεις. β. έχουν στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα. γ. αναλαμβάνουν μόνο διοικητικά καθήκοντα.
5. Στη δικαιοσύνη κατά τον Πλάτωνα εμπεριέχονται τρεις αρετές:	α. η σοφία, η ανδρεία, η σωφροσύνη. β. η σοφία, η φρόνηση, η σωφροσύνη. γ. η σοφία, η αυτοκυριαρχία, η σωφροσύνη.

4. Θ.Τ. 28866

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

α. Ο Σωκράτης αμφισβητώντας τις παραδοσιακές ιδέες και αρχές αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.

β. Χάρη στην προσωπικότητα του Σωκράτη οι φιλόσοφοι άρχισαν να ασχολούνται με τη μελέτη των φυσικών φαινομένων.

γ. Ο Πλάτων πίστεψε ότι θα μπορούσε να μεταμορφώσει τον Διονύσιο Β' σε φιλόσοφο βασιλέα.

δ. Οι φύλακες - άρχοντες (βασιλείς) επιδίδονται μόνο σε θεωρητικές ενασχολήσεις.

ε. Στον διάλογο Πολιτεία η δικαιοσύνη ορίζεται από τον Πολέμαρχο ως η εντιμότητα στις συναλλαγές.

5. Θ.Τ. 28865

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η κατηγορία που είχε μεγαλύτερη σχέση με την πραγματική αιτία δίωξης του Σωκράτη ήταν	α. η διαφθορά των νέων. β. η αθεΐα. γ. οι δημοκρατικές του αντιλήψεις.
2. Ο Πλάτων στο πρώτο του ταξίδι στη Σικελία	α. δίδαξε φιλοσοφία στον Δίωνα. β. γνώρισε τον φιλόσοφο Ευκλείδη. γ. ήρθε σε επαφή με τον Πυθαγορισμό.
3. Οι φιλόσοφοι-βασιλείς αναλαμβάνουν την εξουσία	α. λόγω της αριστοκρατικής/ευγενικής καταγωγής τους. β. από αίσθηση καθήκοντος. γ. από ηγετική φιλοδοξία.
4. Οι πρώιμοι διάλογοι του Πλάτωνα γράφτηκαν	α. μετά το τελευταίο ταξίδι στη Σικελία. β. κατά την πρώτη δεκαετία μετά τον θάνατο του Σωκράτη. γ. πριν τον θάνατο του Σωκράτη.
5. Η θέση ότι η δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό, υποστηρίχθηκε από	α. τον Θρασύμαχο. β. τον Κέφαλο. γ. τον Πολέμαρχο.

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]**1. Θ.Τ. 28961**

Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. ἐπαγγελλόμενοι	α. υπόσχομαι β. ασκώ ένα επάγγελμα
2. ἐντιθέναι	α. τοποθετώ β. νομοθετώ
3. φανόν	α. φανάρι β. φωτεινός
4. μεταστραφήσεται	α. μετανιώνω β. γυρίζω προς άλλη κατεύθυνση
5. ἀπόλλυσιν	α. χάνω β. φονεύω

2. Θ.Τ. 28960

Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *λάθος, επιστήμονας, συμμαθήτρια, άξονας, εκκλησία.*

3. Θ.Τ. 28959

Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. νομίσαι	α. δέηση
2. ἐνούσης	β. τοκετός
3. σημαίνει	γ. δεσμός
4. τέχνη	δ. παράνομος

5. ἔδει	ε. παρουσία
	ζ. ἀσήμαντος
	η. ἔνεση

4. Θ.Τ. 28866

Να βρείτε στο ἀρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ομόρριζη λέξη για καθεμία ἀπό τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ἑλληνικῆς: ἀγγελία, διάσημος, φανάρι, ἠθικός, θεϊκός.

5. Θ.Τ. 28865

Να ἀντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή ἀρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. διάσημος	α. φασιν
2. διαφήμιση	β. σημαίνει
3. διαγωγή	γ. περιεκτέον
4. διάθεση	δ. ἀνασχέσθαι
5. ἀνάκριση	ε. ἔθεσι
6. περιοχή	
7. συνήθεια	

10^η Διδακτική Ενότητα
Πλάτων, Πολιτεία, 519b-520a

Θ. Τ. 28871-28869-28868-28867

Τί δέ; Τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἠγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι;

Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴ ἀναβάντες ἰκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρὸν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἓν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἦν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμεν γάρ.

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28871

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε

απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Η ολοκλήρωση της αποστολής του φιλοσόφου δεν απαιτεί θυσία της θεωρητικής ζωής προς όφελος του πολιτικού βίου.
2. Ακόμη και άνθρωποι αμόρφωτοι είναι δυνατό να διοικήσουν ικανοποιητικά την πολιτεία.
3. Οι φιλόσοφοι που κατέχουν την αληθινή γνώση θα θελήσουν από μόνοι τους να συμμετάσχουν στη διοίκηση της πολιτείας.
4. Καθήκον των οικιστών είναι να υποχρεώσουν όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες να γνωρίσουν το Αγαθόν.
5. Η ευτυχία του συνόλου της πολιτείας είναι σημαντικότερη από την ευτυχία μίας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων.

2. Θ. Τ. 28869

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Πλάτωνα, όσοι δεν διαθέτουν παιδεία, αλλά γνωρίζουν την αλήθεια είναι ικανοί να διοικήσουν την ιδανική πολιτεία.
2. Κατά τον Πλάτωνα, οι φιλόσοφοι στην ιδανική πολιτεία είναι υποχρεωμένοι να αναλάβουν την διακυβέρνησή της.
3. Ο Γλαύκων θεωρεί άδικο τον εξαναγκασμό των φιλοσόφων.

β. Ποιος είναι ο πρωταρχικός σκοπός του νόμου, σύμφωνα με τον Σωκράτη (μονάδες 4);

3. Θ. Τ. 28868

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Γλαύκων θεωρεί δίκαιο τον εξαναγκασμό των φιλοσόφων με σκοπό να αναλάβουν πολιτική δράση.
2. Ο νόμος, κατά τον Πλάτωνα, αποσκοπεί στην ευδαιμονία όλης της πόλεως.
3. Για την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής αρμονίας και συνοχής ο νόμος στηρίζεται αποκλειστικά στην πειθώ.
4. Ο Σωκράτης αναφέρεται στην ωφέλεια την οποία είναι ικανός ο καθένας να προσφέρει στο κοινό καλό.
5. Ο νόμος διαπλάθει το ήθος των πολιτών ώστε να ενισχύεται η ενότητα της πόλεως

4. Θ. Τ. 28867

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Πλάτωνα, όσοι δεν διαθέτουν παιδεία και δεν γνωρίζουν την αλήθεια θεωρούνται ικανοί να διοικήσουν την ιδανική πολιτεία.
2. Κατά τον Πλάτωνα, οι φιλόσοφοι στην ιδανική πολιτεία είναι υποχρεωμένοι να αναλάβουν τη διακυβέρνησή της.
3. Στην ιδανική πολιτεία ο νόμος επιδιώκει να πετύχει την οικονομική βελτίωση όλων των πολιτών.

β. «*Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἧν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν*»: Ποιος μιλά και σε ποιους ακριβώς αναφέρεται η συγκεκριμένη φράση; (μονάδες 4)

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28871

Με βάση το αρχαίο διδαγμένο κείμενο να προσδιορίσετε ποιοι, κατά τον Πλάτωνα, δεν είναι κατάλληλοι να αναλάβουν πολιτικές εξουσίες και για ποιους λόγους.

2. Θ. Τ. 28869

«ἐν παιδείᾳ ἑωμένους διατρίβειν διὰ τέλους»: Σε ποιους αναφέρεται ο Πλάτων στο απόσπασμα αυτό και γιατί τους επικρίνει;

3. Θ. Τ. 28868

Σε τι διαφοροποιείται η ζωή αυτών που έχουν λάβει την ορθή παιδεία από τη ζωή των απαιδευτών, των τυχαίων και αφιλοσόφητων πολιτικών;

4. Θ. Τ. 28867

Να εξηγήσετε για ποιους λόγους η προσέγγιση της ιδέας του Αγαθού παρομοιάζεται με θέαση και ανάβαση: «ιδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν».

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28871

Τόμας Μορ, Ουτοπία

Ο συγγραφέας και πολιτικός Τόμας Μορ (1478-1535) εισάγει στην πολιτική σκέψη τη λέξη «ουτοπία» με το ομώνυμο έργο του Ουτοπία (1516). Πρόκειται για την περιγραφή μιας επινοημένης αυτάρκους κοινωνίας, οργανωμένης σε ένα νησί που κατοικείται από ανθρώπους με την ίδια κουλτούρα και τον ίδιο τρόπο ζωής. Ένα κεντρικό ερώτημα τίθεται (όπως και στον Πλάτωνα): μπορεί μια τέτοια ιδανική κοινωνία να πραγματοποιηθεί;

Από την άλλη, καταλήγω να συγκρίνω την Ουτοπία με πολλές άλλες χώρες, που φτιάχνουν συνεχώς νέους νόμους και καμιά τους δεν είναι καλυμμένη από νομοθετικής πλευράς. Στις χώρες αυτές, όπου ο καθένας μιλάει για την ατομική του ιδιοκτησία, όσους νόμους κι αν φτιάχνουν καθημερινά, ποτέ δεν θα καταφέρουν να προσφέρουν στον καθένα την απόκτηση, τη διαφύλαξη ή τον ασφαλή διαχωρισμό της ιδιοκτησίας που ονομάζεται ατομική. Κάτι που οδηγεί σε αδιάκοπες νομικές αντιφάσεις καθημερινά. Όλα αυτά, συλλογίζομαι, λοιπόν, πως δηλώνουν κάτι αληθινό: ο Πλάτων είχε δίκιο και δεν είναι περίεργο που δεν ήθελε να φτιάξει νόμους για μια πολιτεία που θα αρνιόταν να νομοθετηθεί στη βάση της ισότητας και της κοινοκτημοσύνης. Γιατί ο σοφός αυτός άνθρωπος προέβλεψε με ευκολία πως η κοινοκτημοσύνη ήταν ο ένας και μοναδικός δρόμος για μια υγιή κοινωνία. Κάτι που δεν μπορεί να γίνει όταν τα αγαθά του καθενός αποτελούν ατομική ιδιοκτησία. Όταν ο καθένας χρησιμοποιεί τίτλους και αξιώματα για να αρπάζει και να ιδιοποιείται όσα μπορεί, ώστε μια δράκα ανθρώπων να μοιράζεται

όλα τα πλούτη του κόσμου, όσα κι αν είναι, τότε στους υπόλοιπους απομένει η ένδεια και η φτώχεια.

Μτφρ. Γ. Κονδύλης

Ερώτηση: Ο Τόμας Μορ στο παραπάνω παράλληλο κείμενο διαπιστώνει το εξής: «ο Πλάτων είχε δίκιο και δεν είναι περίεργο που δεν ήθελε να φτιάξει νόμους για μια πολιτεία που θα αρνιόταν να νομοθετηθεί στη βάση της ισότητας και της κοινοκτημοσύνης». Αξιοποιώντας αναφορές και από τα δύο κείμενα (αρχαίο διδαγμένο και παράλληλο) να εξηγήσετε για ποιους λόγους, κατά τους δύο φιλοσόφους, απαραίτητα χαρακτηριστικά μιας ιδανικής κοινωνίας πρέπει να είναι η ισότητα και η κοινοκτημοσύνη.

2. Θ. Τ. 28869

Θουκυδίδης, Ιστορίαι, Β37

Το πολίτευμα που έχουμε σε τίποτε δεν αντιγράφει τα ξένα πολιτεύματα. Αντίθετα, είμαστε πολύ περισσότερο εμείς παράδειγμα για τους άλλους παρά μιμητές τους. Το πολίτευμά μας λέγεται Δημοκρατία, επειδή την εξουσία δεν την ασκούν λίγοι πολίτες, αλλά όλος ο λαός. Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι μπροστά στον νόμο για τις ιδιωτικές τους διαφορές. Για τα δημόσια αξιώματα προτιμώνται εκείνοι που είναι ικανοί και τα αξίζουν και όχι εκείνοι που ανήκουν σε μια ορισμένη τάξη. Κανείς, αν τύχει και δεν έχει κοινωνική θέση ή αν είναι φτωχός, δεν εμποδίζεται γι' αυτό να υπηρετήσει την πολιτεία, αν έχει κάτι άξιο να προσφέρει. Στη δημόσια ζωή μας είμαστε ελεύθεροι, αλλά και στις καθημερινές μας σχέσεις δεν υποβλέπομε ο ένας τον άλλο, δεν θυμώνομε με τον γείτονά μας αν διασκεδάζει, και δεν του δείχνουμε όψη πειραγμένου που, αν ίσως δεν τον βλάπτει, όμως τον στενοχωρεί. Αν, ωστόσο, η αυστηρότητα λείπει από την καθημερινή μας ζωή, στα δημόσια πράγματα, από εσωτερικό σεβασμό, δεν παρανομούμε. Σεβόμαστε τους άρχοντες, πειθαρχούμε στους νόμους και, μάλιστα, σε όσους έχουν γίνει για να προστατεύουν τους αδυνάτους και όσους που, αν και άγραφοι, είναι ντροπή να τους παραβαίνει κανείς.

Μτφρ. Αγγ. Βλάχος

Ερώτηση: Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο από τον Επιτάφιο λόγο του Περικλή να επισημάνετε δύο (2) διαφορές ανάμεσα στο ιδανικό πολίτευμα της αθηναϊκής δημοκρατίας, όπως το περιγράφει ο Αθηναίος πολιτικός, και στο ιδανικό πολίτευμα που προτείνει ο Αθηναίος φιλόσοφος στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο.

3. Θ. Τ. 28868

Πλάτων, Πολιτεία, 508e-509a

Αυτό λοιπόν που παρέχει την αλήθεια σε ό,τι κατακτάται γνωστικά και δίνει σε όποιον προσοικειώνεται γνώση τη δύναμη να γνωρίζει είναι η Ιδέα του αγαθού. Είναι το αίτιο της γνώσης και της αλήθειας. Να το συλλογίζεσαι ως κάτι που κατακτάται γνωστικά, κι ενώ και τα δύο αυτά, η γνώση και η αλήθεια, είναι όμορφα πράγματα, εσύ, την Ιδέα του αγαθού να την θεωρήσεις σωστά ως κάτι διαφορετικό και ακόμη πιο όμορφο και από αυτά τα δύο. [...] Έτσι λοιπόν για τα αντικείμενα της γνώσης μπορείς να πεις πως από το Αγαθό δεν προέρχεται μόνο το ότι γίνονται γνωστά αλλά και ότι και το είναι τους και την ουσία τους την έχουν από αυτό, χωρίς το ίδιο το Αγαθό να αποτελεί ουσία αλλά κάτι ακόμη πιο πέρα από την ουσία, ανώτερο από αυτήν ως προς το αξίωμα και τη δύναμη.

Μτφρ. Ν. Σκουτερόπουλος

Ερώτηση: Αφού μελετήσετε το παραπάνω παράλληλο κείμενο και αξιοποιώντας στοιχεία και από το αρχαίο διδαγμένο κείμενο, να εξηγήσετε σε τι ακριβώς συνίσταται η Ιδέα του Αγαθού στο πλαίσιο της πλατωνικής φιλοσοφίας

4. Θ. Τ. 28867

Πλάτων, Ζ' Επιστολή, 326a-b

Η έβδομη επιστολή αποτελεί απάντηση στην έκκληση για βοήθεια από την πλευρά των συγγενών και των φίλων του δολοφονημένου (354 π.Χ.) τυράννου των Συρακουσών, του Δίωνα. Σε αυτήν ο Πλάτωνας, γέρος πια, θεωρεί σκόπιμο να προχωρήσει σε έναν απολογισμό για τα τρία ταξίδια του στη Σικελία. Εδώ διατυπώνεται και η άποψή του για τα υπάρχοντα πολιτεύματα, όταν έφτανε για πρώτη φορά στη Σικελία (390 ή 389 π.Χ.).

Βέβαια δεν σταμάτησα να εξετάζω αν ήταν δυνατόν να βελτιωθεί η κατάσταση και στα συγκεκριμένα ζητήματα, αλλά και γενικότερα στη διοίκηση της πολιτείας, ωστόσο ανέβαλλα τη δραστηριοποίησή μου στην πολιτική περιμένοντας πάντοτε την κατάλληλη ευκαιρία. Τελικά, κατανόησα ότι όλες οι σύγχρονες πολιτείες διοικούνται με άσχημο τρόπο, —γιατί νόμοι τους έχουν περιέλθει σε κατάσταση σχεδόν αθεράπευτη, εκτός αν υπάρξει μια εκπληκτική προετοιμασία για την αναμόρφωσή τους συνδυασμένη με κάποια εύνοια της τύχης— και αναγκάστηκα, επαινώντας την ορθή φιλοσοφία, να λέω ότι χάρη σε αυτήν μπορεί κανείς να αντιληφθεί τι είναι δίκαιο και στη δημόσια και στην ιδιωτική ζωή. Τα δεινά, επομένως, για το ανθρώπινο γένος δεν θα σταματήσουν, παρά μόνο όταν οι σωστοί και γνήσιοι φιλόσοφοι καταλάβουν την

πολιτική εξουσία, ή οι ηγέτες των πόλεων, χάρη σε κάποια θεϊκή πρόνοια, στραφούν στην πραγματική φιλοσοφία.

Μτφρ. Σ. Τσέλικας

Ερώτηση: Αξιοποιώντας στοιχεία και από τα δύο κείμενα (διδαγμένο και παράλληλο) να αναφέρετε δύο (2) λόγους που επιβάλλουν κατά τον Πλάτωνα την επιστροφή των φιλοσόφων στο Σπήλαιο.

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28871-28869

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Ο Σωκράτης ακολουθούσε αυστηρά την παραγωγική μέθοδο.
2. Ο Πλάτων ίδρυσε τη φιλοσοφική σχολή του Λυκείου.
3. Οι φύλακες – επίκουροι αναλαμβάνουν στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα και γενικά είναι αφοσιωμένοι στην υπηρεσία του κράτους.
4. Οι φιλόσοφοι - βασιλείς είναι προσωπικότητες που δεν διαθέτουν μόνο γνώσεις και συνθετική σκέψη, αλλά πείρα ζωής, διοικητικές ικανότητες και ηθικά ακέραιο χαρακτήρα.
5. Ο Θρασύμαχος ισχυρίζεται ότι δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό

2. Θ. Τ. 28868

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Σωκράτης	α. κρίθηκε ένοχος από το λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας με μεγάλη πλειοψηφία. β. με πρόσχημα τη θρησκεία διώχθηκε για πολιτικούς λόγους.

	γ. καταδικάστηκε για αθεΐα.
2. Στον διάλογο Πρωταγόρας του Πλάτωνα	α. ο Σωκράτης χρησιμοποιεί την παραγωγική μέθοδο. β. διατυπώνεται ήδη ολοκληρωμένη η αντίληψή του για την αρετή. γ. δεν διατυπώνεται οριστικό συμπέρασμα σχετικά με το θέμα της συζήτησης.
3. Από το δεύτερο βιβλίο της Πολιτείας ως το τέλος κύριοι συνομιλητές είναι	α. ο Σωκράτης, ο Γλαύκων και ο Αδείμαντος. β. ο Σωκράτης και ο σοφιστής Θρασύμαχος. γ. ο Σωκράτης, ο Γλαύκων και ο Κέφαλος.
4. Στην πλατωνική Πολιτεία οι φύλακες - επίκουροι	α. είναι η πολυπληθέστερη από τις 3 τάξεις. β. έχουν στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα. γ. αναλαμβάνουν μόνο διοικητικά καθήκοντα.
5. Στη δικαιοσύνη κατά τον Πλάτωνα εμπεριέχονται τρεις αρετές:	α. η σοφία, η ανδρεία, η σωφροσύνη. β. η σοφία, η φρόνηση, η σωφροσύνη. γ. η σοφία, η αυτοκυριαρχία, η σωφροσύνη.

3. Θ. Τ. 28867

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ο Σωκράτης χρησιμοποίησε κυρίως	α. την παραγωγική μέθοδο. β. την επαγωγική μέθοδο. γ. τη διάλεξη.
2. Ο Πλάτων	α. πίστεψε ότι θα μπορούσε να μεταμορφώσει τον Δίωνα σε φιλόσοφο - βασιλέα. β. καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια.

	γ. έγραψε τα Μετά τὰ Φυσικά.
3. Μετά την επιστροφή από το πρώτο ταξίδι του στη Σικελία ο Πλάτων	α. ίδρυσε την Ακαδημία. β. ασχολήθηκε με την ποίηση. γ. γνώρισε τον Σωκράτη.
4. Στο πρώτο στάδιο της αγωγής των φυλάκων επιδιώκεται	α. η εξισορρόπηση της μουσικής αγωγής και των μαθηματικών. β. η μελέτη των μαθηματικών. γ. η εξισορρόπηση γυμναστικής και μουσικής αγωγής.
5. Στην Πολιτεία το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο σύμφωνα με τον	α. Πολέμαρχο. β. Θρασύμαχο. γ. Γλαύκωνα.

B4. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 28871

Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **έφη**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Απαγορεύεται η τσιγάρων στην τηλεόραση.
- Η περιοχή αυτή για τις όμορφες παραλίες της.
- Κατάφερες να το τελειώσεις τόσο γρήγορα. Τα πήγες !
- Μου απάντησε στην πρότασή μου για συνεργασία.
- Ήταν σε κατάσταση: δεν μπορούσε να μιλήσει.

2. Θ. Τ. 28869

Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ἰκανῶς	α. άνεση
2. εἶναι	β. διοίκηση
3. ἔφαμεν	γ. άφιξη
4. άναβῆναι	δ. βάση
5. άφιῆ	ε. καταφατικός
	ζ. ουσία
	η. αναβολή

3. Θ. Τ. 28868

Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την ορθή σημασία της σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. ἐπιτροπεῦσαι	α. εἶμαι ἐπίτροπος β. κυβερνώ
2. στοχαζομένους	α. σκέφτομαι β. έχω έναν σκοπό
3. ἡγούμενοι	α. εἶμαι αρχηγός β. νομίζω
4. πόνων	α. κόπος β. οδύνη
5. Ἐπελάθου	α. ξεχνώ β. κάνω λάθος

4. Θ. Τ. 28867

Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *ρήτορας, άσχημος, αφήγηση, πειστικός, υπόδημα.*

11^η Διδακτική Ενότητα

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Θ1.3-2.1, 1337a33-b11

Θ. Τ.29003-29002-29005-29004

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν τις δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἡ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινάς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

ΘΕΜΑ Α1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 29003

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει τον δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης.
2. Υπάρχει διαφωνία για το τι είναι αρετή, αλλά όλοι συμφωνούν για τον τρόπο άσκησής της.
3. Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μεσότητα ως προς τη διδασκαλία των χρησίμων.

β. καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς: Πού αναφέρονται οι αντωνυμίες αὐτήν, αὐτῆς στο συγκεκριμένο χωρίο;

2. Θ.Τ. 29002

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει τον ιδιωτικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης της εποχής του.
2. Ένα βασικό σημείο διαφωνίας είναι για το εάν η παιδεία οφείλει να έχει ως στόχο την ανάπτυξη του πνεύματος ή την ηθική καλλιέργεια.
3. Όλοι συμφωνούν στο τι είναι αρετή, αλλά διαφωνούν στον τρόπο άσκησής της.
4. Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μεσότητα ως προς τη διδασκαλία των χρησίων.
5. Ο χαρακτήρας της παιδείας, κατά τον Αριστοτέλη, πρέπει να στοχεύει τόσο στη διαμόρφωση του σώματος όσο και του πνεύματος του ελεύθερου ανθρώπου.

3. Θ.Τ. 29005

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μον. 5):

1. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει τον δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης.
2. Ένα βασικό σημείο διαφωνίας είναι για το εάν η παιδεία οφείλει να έχει ως στόχο την ανάπτυξη του πνεύματος ή την ηθική καλλιέργεια.
3. Υπάρχει διαφωνία για το τι είναι αρετή, αλλά όλοι συμφωνούν για τον τρόπο άσκησής της.
4. Η έρευνα για την παιδεία που παρέχεται την εποχή του Αριστοτέλη βρίσκεται αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση.
5. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι όλα τα χρήσιμα έργα ταιριάζουν σε ελεύθερους πολίτες.

4. Θ.Τ. 29004

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μον. 2):

1. Η έρευνα για την παιδεία που παρέχεται την εποχή του Αριστοτέλη βρίσκεται αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση.
2. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι όλα τα χρήσιμα έργα ταιριάζουν σε ελεύθερους πολίτες.

β. Ποιοι είναι οι πιθανοί σκοποί και τα πιθανά γνωστικά αντικείμενα που εμφανίζονται κατά τον Αριστοτέλη ανάλογα με τους στόχους ενός εκπαιδευτικού συστήματος; (μον. 6)

ΘΕΜΑ Β1. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 29003

Ποια παιδεία θεωρείται, κατά τον Αριστοτέλη, αντάξια του ελεύθερου πολίτη, σύμφωνα με τα όσα διατυπώνει στο παραπάνω κείμενο;

2. Θ.Τ. 29002

«τίς δ' ἔσται ... ἄσκησιν αὐτῆς»: Ποια ερωτήματα/ζητήματα θέτει ο Αριστοτέλης ως προς τους στόχους της παιδείας, και πώς ανταποκρίνεται σε αυτά η «ἐμποδῶν παιδεία» σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο;

3. Θ.Τ. 29005

Ποια η σχέση, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ανάμεσα στην παιδεία, την πολιτεία και τη διαμόρφωση του ηθικού χαρακτήρα του πολίτη;

4. Θ.Τ. 29004

Ποιες πρέπει να είναι, κατά τον Αριστοτέλη, οι προτεραιότητες της παιδείας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο.

ΘΕΜΑ Β2. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 29003-29004

Πλάτων, Νόμοι, 643d-644b

Στο γεροντικό αυτό έργο του ο Πλάτων επανέρχεται στο ζήτημα της δίκαιης διακυβέρνησης και σκιαγραφεί την πολιτική δομή και τους νόμους της δεύτερης ιδανικής πολιτείας του που ονομάζει Μαγνησία. Σκοπός του νομοθέτη είναι η τέλεια αρετή των πολιτών ως συνόλου· οι αληθινοί νόμοι συντελούν στην ευδαιμονία τους. Ο Αθηναίος, που πρωταγωνιστεί στον διάλογο, συζητά για τον ρόλο της παιδείας στη διαμόρφωση του τέλειου πολίτη.

Δεν θα πρέπει λοιπόν να επιτρέψουμε αυτό το οποίο ορίζουμε ότι είναι παιδεία να γίνει κάτι άοριστο. Διότι, στην τρέχουσα συνάφεια, όταν ψέγουμε ή όταν επαινούμε την ανατροφή του καθενός, υποστηρίζουμε ότι ένας από εμάς είναι πεπαιδευμένος και ένας άλλος απαίδευτος, και κάποτε μάλιστα το αναφέρουμε αυτό ακόμη και για ανθρώπους με γνώση στο εμπόριο ή στη ναυτιλία και για άλλους τέτοιους ιδιαίτερα κατηγορημένους. Η άποψή μας όμως αυτή, καθώς είναι φυσικό, δεν θα μπορούσε να αναφέρεται σε αυτούς οι οποίοι φρονούν ότι τα αναφερθέντα είναι παιδεία, διότι παιδεία είναι ο παράγων που οδηγεί από την παιδική ηλικία στην αρετή, η οποία καθιστά τον πολίτη να επιθυμεί και να αρέσκειται στο να γίνει τέλειος, να γνωρίζει να άρχει και να άρχεται με δικαιοσύνη. Αυτό το είδος αγωγής, το οποίο ο προηγούμενος συλλογισμός όρισε, είναι το μόνο, όπως μου φαίνεται, που θα έπρεπε να ονομάζουμε παιδεία, ενώ αυτό που αποβλέπει στον πλούτο ή σε ένα ορισμένο άλλο είδος ισχύος ή σε μία ορισμένη άλλη σοφία χωρίς φρόνηση και δικαιοσύνη, ότι είναι χυδαία και ανελεύθερη και ότι δεν είναι άξια καθόλου να ονομάζεται παιδεία. Αλλά, ας μην διαφωνούμε μεταξύ μας για μία λέξη. Ο συλλογισμός που μόλις τώρα παραδεχθήκαμε ας παραμείνει, ότι δηλαδή οι άνθρωποι που διαπαιδαγωγούνται ορθώς, γίνονται κατά κανόνα αγαθοί και ότι σε ουδεμία περίπτωση δεν θα πρέπει να υποτιμάται η παιδεία, καθότι είναι το πρώτο από τα ποιοτικότερα τα οποία είναι εφικτό να συμβούν στους άριστους άνδρες.

Μτφρ. Χ. Τερέζης και Λ. Πετρίδου.

Ερώτηση: Αφού διαβάσετε προσεκτικά το παραπάνω παράλληλο κείμενο, να απαντήσετε σε ποιο βαθμό ο Αριστοτέλης έχει επηρεαστεί από τον δάσκαλό του Πλάτωνα στη διαμόρφωση της δικής του θέσης για την ιδανική παιδεία, όπως αυτή διατυπώνεται στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο.

2. Θ.Τ. 29002-29005

Αριστοτέλης, Πολιτικά, 1104a-b

«Κανείς, νομίζω, δεν έχει αμφιβολία ότι είναι υποχρέωση του νομοθέτη να ασχοληθεί πολύ σοβαρά με το θέμα της παιδείας των νέων· είναι κάτι που αν παραμεληθεί στις πόλεις, βλάπτει πριν απ' όλα το ίδιο το πολίτευμά τους, αφού οι νέοι πρέπει να παίρνουν μόρφωση ταιριαστή με το πολίτευμα της πόλης τους. ... Έπειτα, η κάθε τέχνη προϋποθέτει κάποια προπαιδεία και κάποια άσκηση, αν είναι να φτάσει κάποτε κανείς να κάνει τις εργασίες αυτής της τέχνης· το ίδιο όμως ισχύει και για τις πράξεις της αρετής. Καθώς, εξάλλου, οι πολίτες μιας πόλης έχουν να επιτελέσουν σαν σύνολο έναν σκοπό, είναι φανερό ότι και η παιδεία πρέπει να είναι μία και η ίδια για όλους, και η φροντίδα γι' αυτήν πρέπει να ανήκει στο δημόσιο και όχι να αφήνεται στην ατομική πρωτοβουλία, όπως γίνεται σήμερα, που ο κάθε γονιός φροντίζει ιδιωτικά τα παιδιά του, διδάσκοντάς τους τους κλάδους της γνώσης που ο ίδιος θεωρεί ενδεδειγμένους. Για την επίτευξη ενός στόχου που είναι κοινός για όλους, κοινή πρέπει να είναι και η άσκηση. Και, φυσικά, κανείς πολίτης δεν πρέπει να πιστεύει ότι ανήκει στον εαυτό του, αλλά, αντίθετα, ότι όλοι οι πολίτες ανήκουν στην πόλη· ο καθένας δεν είναι παρά ένα μέρος της πόλης, και η φροντίδα για το κάθε ξεχωριστό μέρος πρέπει να γίνεται σε απόλυτο συνταίριασμα με τη φροντίδα για το σύνολο.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

Ερώτηση: Με τα δύο ρηματικά επίθετα στην πρώτη περίοδο του αρχαίου διδαγμένου κειμένου ο Αριστοτέλης διατυπώνει μία δεοντολογική διαπίστωση. Να την αναφέρετε και να την ερμηνεύσετε αντλώντας δύο (2) βασικά επιχειρήματα απ' όσα αναφέρονται στο παράλληλο κείμενο.

ΘΕΜΑ Β3. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 29003

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- α. Ο πατέρας του Αριστοτέλη ήταν γιατρός στην αυλή του βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππου.
- β. Η διδασκαλία του Αριστοτέλη στην Ακαδημία και οι ιδέες του τον έφεραν συχνά αντιμέτωπο με συναδέλφους του.
- γ. Ο Αριστοτέλης συνέγραψε τα *Ἠθικά Νικομάχεια* στο τέλος της ζωής του στη Χαλκίδα.
- δ. Από τα μέρη της ψυχής το *ἐπιθυμητικόν* σχετίζεται με τη διατροφή.

ε. Στα Πολιτικά η πόλις-κράτος ως όλον έχει για στόχο της την ευδαιμονία.

2. Θ.Τ. 29002

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

α. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα ομηρικά έπη.

β. Όταν ο Αριστοτέλης επέστρεψε από τη Μακεδονία στην Αθήνα μετά το 335 π.Χ., συνέχισε να διδάσκει στην Ακαδημία.

γ. Στο Α' βιβλίο των *Ἠθικῶν Νικομαχείων* ο Αριστοτέλης ασχολείται με τη φύση και το περιεχόμενο της ευδαιμονίας.

δ. Το *λόγον ἔχον* μέρος της ψυχής σχετίζεται με τις διανοητικές και ηθικές αρετές.

ε. Στα Πολιτικά η πόλις-κράτος είναι μία κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι.

3. Θ.Τ. 29005

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Όταν ο Αριστοτέλης ήρθε στην Αθήνα για να σπουδάσει,	α. η Ακαδημία είχε αρχίσει να παρακμάζει. β. ο Πλάτων είχε αναθέσει τη διεύθυνση της Ακαδημίας στον Ηρακλείδη. γ. η Ακαδημία αποτελούσε σημείο συνάντησης σημαντικών λογίων της εποχής.
2. Η φιλοσοφική σχολή <i>Περίπατος</i> ιδρύθηκε από τον	α. Αριστοτέλη. β. Εύδοξο. γ. Θεόφραστο.
3. Ο Αριστοτέλης έφυγε για δεύτερη φορά από την Αθήνα,	α. επειδή αισθάνθηκε πως βρισκόταν σε κίνδυνο μετά τον θάνατο του Αλέξανδρου. β. για να επιστρέψει στα Στάγειρα.

	γ. για να αναλάβει την αγωγή του Αλέξανδρου στη Μακεδονία.
4. Από τα μέρη της ψυχής το ἐπιθυμητικὸν σχετίζεται με	α. τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου. β. τη διατροφή. γ. τη φρόνηση.
5. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η πόλις	α. αποτελείται από όμοια στοιχεία. β. ως όλον αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους στοιχεία. γ. στοχεύει στην εὐβουλία.

4. Θ.Τ. 29004

Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο Αριστοτέλης είχε την ευκαιρία να γνωρίσει κοντά στον πατέρα του	α. τη φιλοσοφία. β. την ιατρική επιστήμη. γ. τη στρατιωτική τέχνη.
2. Όταν πέθανε ο Αλέξανδρος στα 323 π.Χ., ο Αριστοτέλης	α. επέστρεψε στην Αθήνα. β. έφυγε για δεύτερη φορά από την Αθήνα. γ. επέστρεψε στα Στάγειρα.
3. Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η ευδαιμονία	α. είναι ενέργεια. β. είναι κατάσταση. γ. είναι καλή τύχη και δεν σχετίζεται με τις ανθρώπινες ικανότητες.
4. Η αποφθεγματική φράση «Εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ	α. Αριστοτέλη. β. Ηράκλειτο. γ. Δημόκριτο.

κακοδαιμονίη» διατυπώθηκε από τον	
5. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη το ἄλογον μέρος της ψυχής	α. έχει σχέση με την αύξηση του ανθρώπινου οργανισμού και τη διατροφή. β. ταυτίζεται με το ἐπιθυμητικόν. γ. έχει σχέση με την αρετή.

ΘΕΜΑ Β4. [Μονάδες 10]

1. Θ.Τ. 29003

Να βρείτε στο κείμενο λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω λέξεις της Νέας ελληνικής: λησμονιά, χρηματικός, τάση, φορείο, πρακτορείο.

2. Θ.Τ. 29002

Να εντοπίσετε στο κείμενο μία ομόρριζη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας ελληνικής: κατάληψη, παράνοια, σκοπιμότητα, φόρεμα, καθαίρεση.

3. Θ.Τ. 29005

Να βρείτε στο κείμενο λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω λέξεις της Νέας ελληνικής: αδιαθεσία, φάντασμα, συνταρακτικός, ανάταση, εργολαβία.

4. Θ.Τ. 29004

Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. παιχνίδι	α. μετέχοντα
2. αφαίρεση	β. ἐμποδών
3. σχεδόν	γ. ὑπολαμβάνουσι
4. διένεξη	δ. διηρημένων
5. υπόληψη	ε. παιδείας
6. πεζός	
7. υπόλοιπο	

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

8^η Διδακτική Ενότητα

Πλάτων, Πολιτεία, 514a-515c

Θ.Τ. 28950-28949-28948

ΘΕΜΑ Α1.

1. Θ.Τ. 28950

1-Λ: ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον

2-Λ: φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκοδομημένον

3-Λ: οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων

4-Σ: Ὅμοίους ἡμῖν, ἣν δ' ἐγώ

5-Σ: Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν;

2. Θ.Τ. 28949

1-Σ: ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση

2-Λ: οἷοί ἂν τι ἐωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

3-Σ: ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν

4-Σ: Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν;

5-Σ: Ὅμοίους ἡμῖν, ἣν δ' ἐγώ

3. Θ.Τ. 28948

α.

1-Σ: ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς ἀχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν

2-Λ: ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον (...) φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καϊπόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν

3-Σ: Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἰοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήαν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν;

β. Η πρώτη πηγή φωτός στην αλληγορία του σπηλαίου είναι εξωτερική (ο ήλιος), η οποία όμως δεν γίνεται αντιληπτή από τους δεσμώτες στο εσωτερικό του σπηλαίου, γιατί αυτό είναι βαθύ, το στόμιό του βρίσκεται ψηλά και σε μεγάλη απόσταση από εκεί που βρίσκονται οι δεσμώτες. Η δεύτερη πηγή φωτός προέρχεται από τη φωτιά που καίει στο εσωτερικό του σπηλαίου, πίσω από τους δεσμώτες, ώστε να μην μπορούν να τη δουν, μακριά τους και σε πιο ψηλό σημείο προς το στόμιο, ώστε να αποκλείει την είσοδο του ηλιακού φωτός.

ΘΕΜΑ Β1.

1. Θ.Τ. 28950

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αξιοποιήσει πέντε (5) από τις παρακάτω ενδεικτικές αναφορές:

ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει πρὸς τὸ φῶς (του ἡλίου) μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον ἐν δεσμοῖς: Ο κόσμος των αισθητών, ο υλικός κόσμος ο οποίος χαρακτηρίζεται: 1) οντολογικά από φαινομενικότητα, 2) γνωσιολογικά από πλάνη, και ψευδαισθήσεις, 3) ηθικά από αδικία. Η πολιτική κοινωνία στην οποία δεν κυβερνούν οι φιλόσοφοι, οι πεπαιδευμένοι.

πρὸς τὸ φῶς (του ἡλίου): Η Ιδέα του Αγαθού, έξω από το σπήλαιο στον νοητό και άυλο κόσμο των Ιδεών· ο κόσμος της αληθινής πραγματικότητας, της αλήθειας, της γνώσης και της δικαιοσύνης.

μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον: Ο δρόμος προς την έξοδο είναι μακρὺς και δύσκολος (βλ. 4 στάδια: εἰκασία, πίστις, διάνοια, νόησις).

ἐν δεσμοῖς: Οι αισθήσεις που επιβάλλουν τον περιορισμό των ανθρώπων στον κόσμο των αισθητών πραγμάτων, με αποτέλεσμα η σκέψη τους να μπερδεύεται και να χάνεται μέσα στις αλλεπάλληλες μεταβολές και αλλοιώσεις στις οποίες τα αισθητά υπόκεινται. Αν το εξετάσουμε σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο, οι αλυσίδες μπορούν να παρομοιαστούν με τα ανθρώπινα πάθη, με την προσήλωσή μας στα υλικά αγαθά που μας κρατούν μακριά από τη θέαση του Αγαθού και τη δικαιοσύνη.

Οι σκιές – οι ήχοι: Τα δεδομένα της αίσθησης που οι αλυσοδεμένοι εκλαμβάνουν ως αληθινή πραγματικότητα. Πιστεύουν πως η μόνη πραγματικότητα είναι ό,τι βλέπουν ή ακούν, ό,τι τους δίνει η αίσθηση. Η στάση τους για την πραγματικότητα μπορεί να αποδοθεί με τον όρο «αφελής εμπειρισμός» και η γνωστική τους κατάσταση με τον όρο εικασία. Οι ήχοι που συνδέονται με τις σκιές αφορούν το δεδομένο της αίσθησης το οποίο και εμπιστεύεται το υποκείμενο έχοντας τη χαμηλότερη ποιότητα γνώσης (εικασία). Έτσι, οι δεσμώτες συνδέουν τους ήχους με τις σκιές που βλέπουν και πιστεύουν ότι παραγωγοί των ήχων είναι οι σκιές.

(δεσμῶται): Οι κοινοί άνθρωποι, που έχοντας εθισθεί στις απατηλές παραστάσεις των αισθητών πραγμάτων, ζουν μέσα στο ψέμα κλπ.

φῶς πυρὸς: Τεχνητό φως, κατωτέρου βαθμού από το φως του ήλιου. Η φωτιά που καίει μέσα στη σπηλιά αποτελεί την πηγή του τεχνητού φωτός, από το οποίο φωτίζονται τα αντικείμενα μέσα στη σπηλιά και δημιουργούνται και οι σκιές. Έτσι, η φωτιά αυτή συμβολίζει την αίσθηση ως πηγή γνώσης, επιτρέποντας μια ψευδαισθητική όραση.

σκεύη παντοδαπά ... ἀνδριάντας ... ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα: Εικόνες αντικειμένων, τεχνητά κατασκευασμένων: η τελευταία κατηγορία αισθητών αντικειμένων. Αυτοί που μεταφέρουν τα αντικείμενα, τα ίδια τα αντικείμενα, οι ήχοι και η φωτιά αφενός βρίσκονται μέσα στο σπήλαιο, αφετέρου συμβολίζουν τα «**μᾶλλον ὄντα**», που για να τα γνωρίσουν οι δεσμώτες έπρεπε να απελευθερωθούν και να αρχίσουν την «ανάβαση» εντός σπηλιάς, αφήνοντας πίσω τους τις εικασίες, και τον σκιώδη κόσμο (σκιές) που αυτοί έβλεπαν (και άκουγαν). [406 λέξεις].

2. Θ.Τ. 28949

ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει: Το σπήλαιο συμβολίζει τον κόσμο των αισθητών-υλικών αντικειμένων, ο οποίος χαρακτηρίζεται: 1) οντολογικά από φαινομενικότητα, 2) γνωσιολογικά από πλάνη και ψευδαισθήσεις, 3) ηθικά από αδικία. Αντιστοιχεί στην πολιτική κοινωνία όπου δεν κυβερνούν οι φιλόσοφοι, οι πεπαιδευμένοι και ηθικά ολοκληρωμένοι άνθρωποι.

πρὸς τὸ φῶς: Με τη συγκεκριμένη φράση υποδηλώνεται η Ιδέα του Αγαθού, έξω από το σπήλαιο, στον νοητό και άυλο κόσμο των Ιδεών, ο οποίος είναι ο κόσμος της αληθινής πραγματικότητας, της αλήθειας, της γνώσης και της δικαιοσύνης.

ἐν δεσμοῖς: Οι αλυσίδες συμβολίζουν τις αισθήσεις που επιβάλλουν τον περιορισμό των ανθρώπων στον κόσμο των αισθητών-υλικών πραγμάτων, με αποτέλεσμα η σκέψη τους να μπερδεύεται και να χάνεται μέσα στις αλλεπάλληλες μεταβολές και αλλοιώσεις στις οποίες τα αισθητά υπόκεινται. Αν το εξετάσουμε σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο, οι αλυσίδες

μπορούν να παρομοιαστούν με τα ανθρώπινα πάθη, με την προσήλωσή μας στα υλικά αγαθά και σε οτιδήποτε μας κρατά μακριά από τη θέαση των Ιδεών, του Αγαθού και τη δικαιοσύνη.

τῶν δεσμωτῶν: Πρόκειται για τους κοινούς ανθρώπους, οι οποίοι έχοντας εθισθεί στις απατηλές παραστάσεις των αισθητών πραγμάτων ζουν μέσα στο ψέμα, χαρακτηρίζονται από ψευδαισθήσεις, και κατά συνέπεια κυριαρχούνται από τα πάθη και τα ένστικτά τους.

τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρρός: Πρόκειται για τα δεδομένα της αίσθησης που οι αλυσοδεμένοι εκλαμβάνουν ως αληθινή πραγματικότητα. Πιστεύουν πως η μόνη πραγματικότητα είναι ό,τι βλέπουν ή ακούν, ό,τι τους δίνει η αίσθηση. Η στάση τους για την πραγματικότητα μπορεί να αποδοθεί με τον όρο «αφελής εμπειρισμός» και η γνωστική τους κατάσταση με τον όρο εικασία. Οι ήχοι που συνδέονται με τις σκιές αφορούν το δεδομένο της αίσθησης το οποίο και εμπιστεύεται το υποκείμενο έχοντας τη χαμηλότερη ποιότητα γνώσης (εικασία). Έτσι οι δεσμώτες συνδέουν τους ήχους με τις σκιές που βλέπουν και πιστεύουν ότι παραγωγοί των ήχων είναι οι σκιές.

ὑπὸ τοῦ πυρρός: Πρόκειται για τεχνητό φως, κατωτέρου βαθμού από το φως του ήλιου. Η φωτιά που καίει μέσα στη σπηλιά αποτελεί την πηγή του τεχνητού φωτός, από το οποίο φωτίζονται τα αντικείμενα μέσα σε αυτήν, και δημιουργούνται και οι σκιές. Έτσι, η φωτιά αυτή συμβολίζει την αίσθηση ως πηγή γνώσης, επιτρέποντας μια ψευδαισθητική όραση. [348 λέξεις].

3. Θ.Τ. 28948

Η πλατωνική αφήγηση διακόπτεται με ένα διπλό σχόλιο:

α) το αξιολογικό σχόλιο του Γλαύκωνα: «Ἄτοπον εἰκόνα ... καὶ δεσμώτας ἀτόπους» με το οποίο εκφράζει την έκπληξή του και συγκρατημένη επιφύλαξη για όσα διατυπώνει ο Σωκράτης (με την επανάληψη της λέξης «ἄτοπον»). Έτσι, ο αναγνώστης προετοιμάζεται για τον επερχόμενο αιφνιδιασμό της απόφασης του Σωκράτη: οι αλλόκοτοι δεσμώτες είναι όμοιοι με εμάς. Με τον τρόπο αυτό ο Πλάτων επιδιώκει να προωθήσει τον φιλοσοφικό του στοχασμό.

β) το επεξηγηματικό σχόλιο του Σωκράτη με το οποίο αποκαλύπτει τον συμβολισμό των δεσμωτῶν, διευκολύνει τους συνομιλητές του να τον καταλάβουν, ανανεώνει το ενδιαφέρον τους για τη συνέχεια και αποφεύγει τη μονοτονία. Ο Σωκράτης με το σχόλιο «Ὅμοιους ἡμῖν» παραλληλίζει τους δεσμώτες με τη σύγχρονη αθηναϊκή πολιτική κοινωνία (αλλά και κάθε ανθρώπινη κοινωνία). Πιο συγκεκριμένα, στην αθηναϊκή πολιτική κοινωνία κυριαρχούν η αδικία και η αναξιοκρατία, ενώ οι δημαγωγοί ασκούν

την εξουσία. Οι άνθρωποι ζουν μέσα στο σκοτάδι της αμάθειας, δέσμιοι των παθών τους, των προκαταλήψεων και των ψευδαισθήσεων τους μακριά από την αλήθεια. Έτσι, έμμεσα εισάγεται το θέμα που θα αναπτυχθεί στην μεθεπόμενη ενότητα: το χρέος του απελευθερωμένου δεσμώτη, δηλαδή του φύλακα/φιλοσόφου, που κατάφερε να θεαθεί την Ιδέα του Αγαθού, να ξανακατέβει στο σπήλαιο και να οδηγήσει προς την έξοδο και τους υπόλοιπους δεσμώτες. Ακόμα και η απελευθερωτική προσπάθεια του φιλοσόφου, η οποία θα αναφερθεί παρακάτω, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη, δεν μπορεί παρά να συσχετιστεί με την άδικη καταδίκη του Σωκράτη. Ερμηνεύοντας με όρους πολιτικούς – ιστορικούς κατανοούμε ότι η εικόνα του σπηλαίου, η κοινωνία των δεσμωτών δεν είναι μια ανύπαρκτη κοινωνία, αλλά θα μπορούσε να είναι η σύγχρονη του Σωκράτη αθηναϊκή κοινωνία (ή και κάθε ανθρώπινη κοινωνία) που έχει τα εξής χαρακτηριστικά: α) Οι πολίτες στην συντριπτική τους πλειοψηφία κυριαρχούνται από τα ένστικτα και τα πάθη τους, και δεν αξιοποιούν την ορθή κρίση και τη λογική τους. β) Οι πολιτικοί ηγέτες κινούνται με βάση την ιδιοτέλεια, τον εγωισμό και την ικανοποίηση της πλεονεξίας τους, όπως για παράδειγμα οι δημαγωγοί στην Αθήνα της εποχής του Πελοποννησιακού πολέμου. γ) Κυριαρχούν το ψέμα, η διαφθορά και η αδικία. [337 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β2.

1. Θ.Τ. 28950

Ερμηνεύοντας το περιεχόμενο του μύθου, γνωσιολογικά και οντολογικά, ο Πλάτων υποστήριξε ότι η αρχική κατάσταση του ανθρώπου είναι η δέσμευση και η παραμονή του στο σκοτάδι. Σε αυτή τη φάση οι άνθρωποι κυριαρχούνται από την πλάνη των αισθήσεων σε γνωσιολογικό επίπεδο, και συνάμα από την αδικία σε ηθικό επίπεδο. Αντικρύζουν στην αρχή κάποια σκιώδη πραγματικότητα και τόσο συνηθίζουν σε αυτή (τον κόσμο των αισθητών και της αδικίας), ώστε χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια κι εξαναγκασμός για να τραβηχτούν στο αληθινό φως του Ήλιου, δηλαδή στον κόσμο των Ιδεών και της Ιδέας του Αγαθού και να καταστούν δίκαιοι. Ζουν στο σκοτάδι του σπηλαίου, έχουν άγνοια, αλλά δεν έχουν επίγνωση της άγνοιάς τους. Βλέπουν τις σκιές των όντων και νομίζουν ότι γνωρίζουν την αλήθεια. Έτσι η ζωή κυλά με τα προβλήματα της, δέσμιοι των παθών τους, των προκαταλήψεων, των ψευδαισθήσεων μακριά από την αλήθεια και χωρίς να το αντιλαμβάνονται ζουν σ' ένα αδιέξοδο. Είναι φανερό ότι η έξοδος από το σπήλαιο σηματοδοτεί την απελευθέρωση του ανθρώπου. Η απελευθέρωση, όμως, αυτή θα πραγματοποιηθεί, μόνο εάν οι απελεύθεροι δεσμώτες συνειδητοποιήσουν τον ρόλο του ηλιακού φωτός στον ορατό καθημερινό μας κόσμο και αποφασίσουν, παρά τις τεράστιες δυσκολίες, να αφήσουν τον βολικό κόσμο των αισθήσεων και να ταλαιπωρηθούν στην πορεία προς τον κόσμο των ιδεών. Στο

παράλληλο κείμενο από την Πολιτεία εξηγεί ακριβώς ο Πλάτωνας αυτή την απροθυμία, λόγω του πόνου που προκαλεί η ξαφνική έκθεση του δεσμώτη στο απόλυτο φως του ήλιου, στο απόλυτο φως της αλήθειας (θα αναγκαζόταν ξαφνικά να ελευθερωθεί... έβλεπε τις σκιές τους). Είναι τόσο βαθιά πεπεισμένος ο δεσμώτης πως αυτό που έβλεπε είναι αληθινό, ώστε εξακολουθεί να αποδέχεται όλα όσα αντίκρουζε στο σπήλαιο ως τα μόνα πραγματικά (Δεν νομίζεις ότι ο άνθρωπος εκείνος... που του έδειχναν τώρα;). Ότι καινούργιο τώρα βλέπει, κάτω από το φως του ήλιου, το αμφισβητεί και με δυσπιστία το αποδέχεται. Γι' αυτό και προτιμά να παραμείνει στην πλάνη του (στρέφοντας το βλέμμα του ...από όσα του έδειχναν τώρα;), αντιμετωπίζοντας με φόβο την αποδοχή ενός νέου κόσμου και μιας νέας αλήθειας που ανατρέπει τις βολικές ισχύουσες παραδοχές.[335 λέξεις].

2. Θ.Τ. 28949

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, μόνο με τη νύση μπορεί ο άνθρωπος να προσεγγίσει την πραγματική γνώση και αλήθεια, η ψυχή να περιηγηθεί από τα αισθητά στα νοητά, από τα πάθη στην αρετή. Η πίστη και εμπιστοσύνη στις αισθήσεις κρατά τον άνθρωπο δέσμιο στο κατώτερο επίπεδο γνώσης, το οποίο δεν θα του επιτρέψει να φτάσει στην αληθινή πραγματικότητα. Ο Ντεκάρτ στο δοθέν απόσπασμα διατυπώνει ανάλογες απόψεις. Αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι εμπειρίες που προκύπτουν από τις αισθήσεις, όταν ελέγχονται αυτές από τη λογική, κλονίζουν τελικά την πίστη στις αισθήσεις. Συγκεκριμένα, παραθέτει παραδείγματα, τα οποία αποδεικνύουν πως οι αισθήσεις παραπλανούν, όπως συμβαίνει με τη μορφή των πύργων ή των αγαλμάτων που αλλοιώνεται κάτω από την επίδραση της όρασης (Ενίοτε, πύργοι που είχαν...αισθημάτων να σφάλλουν). Διατυπώνει τη θέση πως η φύση μάς διδάσκει να διαμορφώνουμε αντιλήψεις, αφού πρώτα εξετάσουμε με τον νου όσα μάς παρέχουν οι αισθήσεις (Η φύση δεν μας διδάσκει...την αλήθεια των πραγμάτων αυτών). Ο νους, και ειδικότερα ο ορθός λόγος μόνο επιτρέπει στον άνθρωπο να προσεγγίσει την αλήθεια των πραγμάτων, αφού παραμερίσει τα παραπλανητικά δεδομένα των αισθήσεων. [178 λέξεις]

3. Θ.Τ. 28948

Οι δεσμώτες του πλατωνικού σπηλαίου μπορούν να βλέπουν και να ακούν, χωρίς όμως να έχουν σαφή αντίληψη της πραγματικότητας, αφού είναι παγιδευμένοι σε ό,τι αντιλαμβάνονται με αυτές τις δύο κύριες αισθήσεις. Μπορούν να βλέπουν μόνο μπροστά και να αντικρύζουν οτιδήποτε απεικονίζεται στον τοίχο του σπηλαίου, χωρίς την παραμικρή υποψία για ό,τι συμβαίνει γύρω τους. Ακούν τις δικές τους ομιλίες και τις

ομιλίες αυτών οι οποίοι κρύβονται πίσω από το τοιχίο μεταφέροντας αντικείμενα, και τις αποδίδουν στις σκιές που βλέπουν με τα μάτια τους. Γι' αυτόν τον λόγο βρίσκονται σε πλήρη άγνοια και πλάνη. (τούς γὰρ τοιούτους πρῶτον ...σπηλαίου προσπιπούσας;). Όσον αφορά τους συντρόφους του Οδυσσέα, επιλέγεται η προσωρινή διακοπή της ακοής, ως μέτρο προστασίας από την παραπλανητική φωνή των Σειρήνων. Και εδώ η ακοή μπορεί να τους παρασύρει σε έναν επικίνδυνο δρόμο, χωρίς επιστροφή. Αλλά και ο ίδιος ο Οδυσσέας προστατεύεται από τα δεσμά της ακοής, έστω και με διαφορετικό τρόπο. (όσο για τους συντρόφους σου,...κι έτσι να ακούσεις, να απολαύσεις των Σειρήνων τη φωνή.) Όπως, λοιπόν, οι δεσμώτες του πλατωνικού σπηλαίου έχουν στρεβλή αντίληψη της πραγματικότητας (σκιές-ήχοι μέσα στο σπήλαιο), έτσι και οι σύντροφοι του Οδυσσέα, αν δεν κλείσουν τα αυτιά τους, θα παρασυρθούν από μια διαστρεβλωμένη πραγματικότητα λόγω των αισθήσεων (ακοή). Από την άλλη ο Οδυσσέας, είναι δεμένος ως αποτέλεσμα της δικής του ελεύθερης βούλησης σε αρμονία με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Επιπλέον, ο Οδυσσέας έχει την ελευθερία να βλέπει και να ακούει, αλλά επιλέγει τον αυτοπεριορισμό και την αυτοδέσμευση, ως αναγνώριση της παραπλάνησης που οι αισθήσεις προκαλούν. Στην περίπτωση αυτή τα δεσμά προστατεύουν τον Οδυσσέα και καταφέρνει με αυτό τον τρόπο να αντισταθεί στην ψευδαίσθηση της ακοής του, ενώ στην αλληγορία του Πλάτωνα τα δεσμά αποτελούν το μέσο υποδούλωσης και υποταγής στον αληθοφανή κόσμο των αισθήσεων. Και στην εικόνα του σπηλαίου και στην εικόνα του Οδυσσέα και των συντρόφων του τελικά οι αισθήσεις δημιουργούν δεσμά και παγιδεύουν το μυαλό και την ψυχή των ανθρώπων. [314 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β3.

1. Θ.Τ. 28950

1-β, 2-β, 3-α, 4-γ, 5-β

2. Θ.Τ. 28949

α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Λ

3. Θ.Τ. 28948

1-α, 2-γ, 3-β, 4-β, 5-γ

ΘΕΜΑ Β4.

1. Θ.Τ. 28950

Το πάθος του/της για τα τυχερά παιχνίδια τον/την έχουν καταστρέψει ολοκληρωτικά.

Στη φύση επικρατούν νόμοι που, αν παραβιαστούν, επέρχονται καταστροφές.

Στις φυλετικές κοινωνίες οι δεσμοί αίματος είναι πολύ ισχυροί.

Θα κάνω ό,τι μπορώ να σε βοηθήσω, αλλά μην περιμένεις θαύματα!

Νομίζω ότι παραφέρεσαι και δεν δείχνεις καθόλου σεβασμό!

2. Θ.Τ. 28949

παιδαγωγός-εκπαιδευτικός-απαίδευτος,

υπόγειος-ισόγειο-απογείωση,

οδοστρωτήρας - άνοδος-καθοδικός,

περιαγωγή-εξαγωγή-ανάγωγος,

αρτοποιός-ακινητοποίηση-τροποποιητικός

3. Θ.Τ. 28948

δεσμοίς-δεσμοῦ-δεσμωνῶν- δεσμώτας,

μένειν,

περιάγειν,

κάμενον,

φθεγγομένους

9^η Διδακτική Ενότητα
Πλάτων, Πολιτεία, 518b-519a

Θ. Τ. 28961-28960-28959-28866-28865

ΘΕΜΑ Α1.

1. Θ.Τ. 28961

1-Λ: Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ

2-Λ: σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη·

3-Σ: Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται

4-Λ: Αἶ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς (...) ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—

5-Σ: ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειότερου τινὸς τυγχάνει.

2. Θ.Τ. 28960

α.

1-Σ: Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι

2-Σ: σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι

3-Λ: Αἶ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος

β. Ο/Η μαθητής/τρια θα αναφερθεῖ σε μία ἀπὸ τις ἀκόλουθες περιπτώσεις:

1. ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες: Ο Πλάτων ἐδῶ χρησιμοποιεῖ μία σύντομη ἀναλογία-παρομοίωση, ἀναφερόμενος στους σοφιστές οἱ οποίοι ἰσχυρίζονται ὅτι μποροῦν νὰ ἐμφυτεύσουν τὴν γνώση μέσω τῆς διδασκαλίας τους σαν νὰ προσφέρουν ὄραση σε τυφλοὺς (ψυχὴ-ὀφθαλμοί, ἐπιστήμη, ὄψις)

2. οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι: Ο Πλάτων ἐδῶ χρησιμοποιεῖ μία ἀναλογία-παρομοίωση προκειμένου νὰ διευκρινίσῃ τὴν ἐννοία τῆς περιαγωγῆς καὶ τῆς μεταστροφῆς: Ὅπως τὸ μάτι, γιὰ νὰ ἔχει ολοκληρωμένη θέαση τοῦ

αντικειμένου του, απαιτεί συνολική στροφή του ανθρωπίνου σώματος (οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλω τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους), ἔτσι και ο ἄνθρωπος, για να ἔχει ασφαλή και ἐγκυρη γνώση, χρειάζεται η ψυχή να προσεγγίσει ολιστικά το αντικείμενο της γνώσης (σὺν ὄλω τῷ σώματι στρέφειν - σὺν ὄλη τῇ ψυχῇ περιεκτέον εἶναι).

3. Θ.Τ. 28959

1-Σ: Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ

2-Σ: σὺν ὄλη τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη·

3-Λ: Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς (...) οὐ τοῦ ἐμποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό

4-Σ: Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς (...) — τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν —

5-Σ: ἡ δὲ τοῦ φρονεῖσθαι (...) ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρησιμὸν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὐτὸ καὶ βλαβερὸν γίγνεται.

4. Θ.Τ. 28866

1-Σ: Φασὶ δὲ πού οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι

2-Σ: Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη

3-Σ: οὕτω σὺν ὄλη τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη·

4-Λ: εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον ... τοῦτο δ' εἶναι φαμεν τὰ γαθόν.

5-Σ: τέχνη ... τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶσά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφῆσεται

5. Θ.Τ. 28865

α.

1-Λ: οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες

2-Λ: Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ

3-Λ: οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῶ τὸ ὄρᾶν

β. Οι άλλες αρετές της ψυχής, στις οποίες αναφέρεται εδώ ο Σωκράτης, είναι αυτές που δεν προϋπάρχουν μέσα στον άνθρωπο, αλλά γεννιούνται και προάγονται μέσω του εθισμού και της άσκησης, μιας εξωτερικής δηλαδή διαδικασίας. Πρόκειται για τις θεωρούμενες και ως αρετές (καλούμεναι) όπως είναι λ.χ. η γενναιότητα, η μεγαλοψυχία, η εγκράτεια κτλ. οι οποίες διαφοροποιούνται από την αρετή της φρόνησης.

ΘΕΜΑ Β1.

1. Θ.Τ. 28961

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ενυπάρχει η σύγκριση των εννοιών της εκπαίδευσης και της παιδείας. Η παιδεία του Σωκράτη εστιάζει στον εσωτερικό και βιωματικό χαρακτήρα της γνώσης. Γι' αυτό και αυτήν την έντονα βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει συμβολικά *ανάμνησιν*. Αν η γνώση έχει ως στόχο τη σύλληψη της αλήθειας, τότε στοχεύει στην άρση της λήθης. Κατά τον Πλάτωνα η ψυχή του ανθρώπου είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τις Ιδέες, πριν συντελεσθεί το γεγονός της φυσικής μας γέννησης. Τότε η ψυχή εισήλθε στο σώμα. Το γεγονός αυτό στάθηκε η αιτία, ώστε να ξεχάσουμε τις Ιδέες. Η λήθη αυτή παγιώνεται κάτω από το βάρος των πλαστών εντυπώσεων με τις οποίες τροφοδοτούν την ψυχή μας οι αισθήσεις μας για τα πράγματα που υπάρχουν γύρω μας. Η παιδεία, λοιπόν, είναι αναγκαία για την ψυχή και τον πολίτη: αφυπνίζει την ψυχή για να μάθει αυτό που ήδη γνωρίζει (από την πρότερη ζωή της στον υπερουράνιο τόπο): είναι η περιαγωγή της ψυχής από τα αισθητά στα νοητά, από τα πάθη στην αρετή, από την φύση στις Ιδέες. Αντιθετικά προς την παιδεία, η εκπαίδευση νοείται κατά τον Πλάτωνα ως γνώση που προέρχεται από εξωτερικές πηγές και η οποία κατατίθεται στο νου του εκπαιδευομένου. Συνδέεται δε με τους σοφιστές. Ο Πλάτων διά στόματος Σωκράτη απορρίπτει την εκπαίδευση στο πλαίσιο της σοφιστικής πρακτικής: η παιδεία δεν είναι μία διαδικασία με την οποία η επιστήμη, η ορθή και ασφαλής γνώση, εισάγεται στην ψυχή του «μαθητή» ως δέκτη ερεθισμάτων. Με άλλα λόγια για τον Πλάτωνα μία πληροφορία ή ένα σύνολο πληροφοριών που προσλαμβάνει ο άνθρωπος από εξωτερικές πηγές μέσω των αισθήσεών του δεν συνιστούν έγκυρη και ασφαλή γνώση: πιθανόν να συνιστούν και παραπλάνηση προκαλώντας την ψευδαίσθηση κατοχής της. Επίσης, η παιδεία του Σωκράτη διαφοροποιείται στο γεγονός ότι ο φιλόσοφος δεν άσκησε επαγγελματικά (επ' αμοιβή) τη διδασκαλία, αφού πίστευε ότι δεν μετέδιδε γνώσεις, αλλά βοηθούσε τον συνομιλητή του να τις ανακαλύψει. Αντιθέτως, η εκπαίδευση προσφέρεται από ανθρώπους που ασκούν αυτό ως επάγγελμα και φυσικά αμείβονται για αυτό. Οι σοφιστές κάνουν τη μόρφωση επάγγελμά τους

εκμεταλλεύσιμο, μεταδίδοντας στους πλούσιους και φιλόδοξους μαθητές τους γνώσεις ρητορικής, πολιτικής και άλλες. [344 λέξεις].

2. Θ.Τ. 28960

Ο Πλάτων αναφέρεται στις θεωρούμενες και ως αρετές (καλούμεναι) που αναφέρονται στο θυμοειδές και ἐπιθυμητικόν μέρος της ψυχής π.χ. στη γενναιότητα και τη μεγαλοψυχία, αλλά και στην εγκράτεια (στο φαγητό, στο ποτό, στον έρωτα). Οι αρετές αυτές δεν προϋπάρχουν μέσα μας, αλλά γεννιούνται και προάγονται μέσω του εθισμού και της άσκησης, μιας εξωτερικής δηλαδή διαδικασίας, όπως και οι σωματικές αρετές. Αντίθετα η διανοητική ικανότητα του ανθρώπου, η φρόνησις (λογική ικανότητα) αποτελεί ένα εσωτερικό δεδομένο έχοντας προέλευση περισσότερο θεϊκή (παντός μᾶλλον θειότερου) από οτιδήποτε άλλο έχει ο άνθρωπος και χωρίς να χάνει ποτέ τη δύναμή της. Στον άνθρωπο, ωστόσο, επαφίεται ο τρόπος που θα διαχειριστεί αυτή την έμφυτη ικανότητα. Αν στραφεί προς τη θέαση του νοητού κόσμου των Ιδεών και της Ιδέας του Αγαθού, μπορεί να λειτουργήσει με τρόπο που να αποβαίνει χρήσιμη και ωφέλιμη, ενώ όταν στρέφεται προς τον κόσμο των αισθητών, αποβαίνει άχρηστη και βλαπτική (χρήσιμον-ἄχρηστον, ὠφέλιμον-βλαβερόν). Συνολικότερα, ο Σωκράτης θεωρεί ότι ηθική στάση ζωής και γνώση συνδέονται άρρηκτα. Όλες οι αρετές ως σύνολο είναι αποτέλεσμα γνώσης. Ο άνθρωπος γνωρίζει το καλό και στη συνέχεια το πράττει. Η γνώση αυτή του καλού είναι βιωμένη γνώση, θέαση του Αγαθού που δεν προκύπτει από εξωτερικό παράγοντα αλλά εσωτερικευμένα αποβαίνει αυτόματα πράξη. Με το οὐδείς ἐκὼν κακὸς ο Σωκράτης επιβεβαιώνει την αντίληψή του ότι κακός είναι μόνο ο βυθισμένος στην άγνοια. [222 λέξεις]

3. Θ.Τ. 28959

Η λέξη περιαγωγή σημαίνει τη μεταστροφή συνολικά της ανθρώπινης ψυχής προς το Αγαθό μέσω της παιδείας. Σημαντικό χαρακτηριστικό της περιαγωγής αποτελεί η δύναμη που ενυπάρχει στον κάθε άνθρωπο, για να την πραγματοποιήσει. Ο συγκεκριμένος όρος έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία οφείλουν να έχουν πάντα καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλούνται σε επιμέρους οπτικές γωνίες. Ο Πλάτων προτρέπει (περιακτέον) όχι μόνο σε θέαση, αλλά σε μια συνολική μεταστροφή της ψυχής από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών, σε μια στροφή όλης της ύπαρξης (σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ) προς τον «ήλιο» που συμβολίζει την Ιδέα του Αγαθού. Πρόκειται για μια επώδυνη πορεία, σε μια «επιστροφή της ψυχής από μια νυχτερινή μέρα στην αληθινή μέρα», όπως ο ίδιος αναφέρει χαρακτηριστικά, συσχετίζοντάς την με την «αληθινή φιλοσοφία». Για να πραγματοποιηθεί αυτή η ολική μεταστροφή της ύπαρξης κατά τον Πλάτωνα χρειάζεται

η φιλοσοφική παιδεία, ώστε ο άνθρωπος να μπορεί να βλέπει αυτά που πρέπει (οἷ ἔδει), δηλαδή πέρα από τα επιμέρους αισθητά αντικείμενα, να κατανοεί την ουσία του καθενός από αυτά και να αντιλαμβάνεται νοητικά την Ιδέα τους. Μόνο ο φύλακας/φιλόσοφος (στο πλαίσιο της ιδανικής πλατωνικής πολιτείας) έχει αυτή τη διαφοροποιημένη στάση απέναντι στην αισθητή πραγματικότητα, αφού μόνο αυτός είναι τελικά ικανός για τη γνώση των Ιδεών. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η περιαγωγή, η στροφή δηλαδή προς νέες κατευθύνσεις, ισοδυναμεί πρακτικά με αντιστροφή των αντιλήψεων του ομηρικού κόσμου. Ενώ στον ομηρικό κόσμο η μεταθανάτια ζωή (ομηρικός Άδης) τοποθετείται σε ένα σπήλαιο, στον Πλάτωνα συμβαίνει το αντίστροφο, αφού η καθημερινή επίγεια ζωή τοποθετείται σε ένα Σπήλαιο, σε έναν Κάτω Κόσμο. Έτσι, η ψυχή δεν είναι η σκιά του σώματος, αλλά το σώμα η σκιά της ψυχής· η δίχως νόημα κίνηση της νεκρικής ύπαρξης της ψυχής στον Άδη (Ομηρος) αποδίδεται στις δίχως νόημα πράξεις των ανθρώπων μέσα στο σπήλαιο της ανθρώπινης ύπαρξης, όταν αυτές δεν βγαίνουν έξω από αυτό για να αντικρύσουν τις αιώνιες ιδέες που είναι ορατές στον Ουρανό.[322 λέξεις]

4. Θ.Τ. 28866

Ο Σωκράτης διατυπώνει καταφατικά τη θέση ότι η γνώση και η επιστήμη γεννιούνται μέσα στον άνθρωπο, και γι' αυτό η παιδεία είναι μια εσωτερική διεργασία. Ο άνθρωπος απομακρύνεται σταδιακά από το σκοτάδι, δηλαδή από το πρόσκαιρο και μεταβαλλόμενο γίνεσθαι (ἐκ τοῦ γιγνομένου), και με τρόπο ολιστικό (σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ) οδηγείται στο φως, στη θέαση του Αγαθού που αποτελεί μέρος του σταθερού και αληθινού εἶναι. Η ουσιαστικοποιημένη μετοχή του εἶμι (εἰς τὸ ὄν) δηλώνει το αληθινά υπαρκτό. Έτσι, στο οντολογικό ερώτημα της φιλοσοφίας για την αναζήτηση αυτού που αληθινά υπάρχει, η απάντηση του Σωκράτη είναι ότι πραγματικά υπάρχουν μόνον οι Ιδέες και όχι τα αισθητά. Στόχος, επομένως, της παιδείας είναι η απαραίτητη μεταστροφή (περιακτέον: δεοντική διατύπωση) από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών, για μια ολική στροφή της ψυχής προς το φανότατον τοῦ ὄντος, δηλαδή την Ιδέα του Αγαθού ανάμεσα στα άλλα ὄντως υπαρκτά (τις άλλες Ιδέες, που αντλούν την ύπαρξή τους από το φως του ὄντως ὄντος)· πρόκειται για μια επώδυνη πορεία, όπως γνωρίζουμε και από τον μύθο του Σπηλαίου. Η λέξη περιαγωγή έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία, καθώς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να έχει πάντα καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση από μια επιμέρους οπτική γωνία. Απαιτείται η συνεργασία των αισθητηριακών και νοητικών γνωστικών δυνατοτήτων του ανθρώπου (θεωμένη) για να προσεγγίσει το πιο φωτεινό τμήμα του ὄντος (τοῦ ὄντος τὸ φανότατον: χρήση του υπερθετικού βαθμού), της αληθινής πραγματικότητας, το οποίο δεν είναι άλλο από την ανώτερη Ιδέα, την Ιδέα του Αγαθού. Γι' αυτό και λίγο παρακάτω ο Πλάτων θα ονομάσει την άνοδο της ψυχής προς το ὄντως

Ον, «μεταστροφή/επιστροφή της ψυχής από μια νυχτερινή μέρα στην αληθινή μέρα» – και αυτή είναι η «αληθινή φιλοσοφία». [Λέξεις 287]

5. Θ.Τ. 28865

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από την αλληγορία του σπηλαίου απορρίπτεται εν γένει η σοφιστική παιδεία που επικρατεί στην εποχή του Πλάτωνα. Ο Σωκράτης θεωρεί την παιδεία κυρίως ως εσωτερική διεργασία, σύμφωνα με την οποία η γνώση και η επιστήμη γεννιούνται μέσα στην ψυχή του ανθρώπου. Ο άνθρωπος με την αληθινή παιδεία απομακρύνεται σταδιακά από το πρόσκαιρο και μεταβαλλόμενο γίνεσθαι (*ἐκ τοῦ γιγνομένου*) και οδηγείται στη θέαση του Αγαθού, το οποίο αποτελεί μέρος του σταθερού και αληθινού *εἶναι*, με τρόπο ολιστικό (*σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ*). Η γνώση παρουσιάζεται ως δύναμη (*τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν*) που γίνεται ενέργεια με την επίδραση της παιδείας. Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου η παιδεία ορίζεται από τον Σωκράτη ως η τέχνη που θα βοηθήσει την ψυχή στη μεταστροφή (περιαγωγή) από τον κόσμο των αισθητών όντων στον νοητό κόσμο των Ιδεών. Αντικείμενο διερεύνησης είναι με ποιο τρόπο θα αναπροσανατολιστεί η ψυχή όσο γίνεται πιο εύκολα και πιο αποτελεσματικά (*ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα*). Διευκρινίζεται ότι η γενικότερη παιδαγωγική αρχή που διέπει την πλατωνική παιδεία δεν συνίσταται στην προσφορά έτοιμης γνώσης στην ψυχή (*οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι*), αλλά στο να αποδεσμεύεται μέσα της και να ενεργοποιείται ό,τι καλύτερο υπολανθάνει ήδη σε αυτήν· και τούτο επιτυγχάνεται με το να κατευθύνεται η ψυχή στα σωστά αντικείμενα (*οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει*), εν προκειμένῳ πρὸς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον. Μόνο έτσι μπορεί να παραχθεί μια γνώση ριζωμένη μέσα στον άνθρωπο, βιωμένη και ανθεκτική στη λήθη (*ἀλήθεια*). Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση της σοφιστικής εκπαίδευσης, την οποία ο Σωκράτης απορρίπτει (*οὐχ*), όπως και το «επάγγελμα» του σοφιστή (*ἐπαγγελλόμενοι*), επισημαίνοντας ότι η παιδεία δεν μπορεί να είναι μία διαδικασία με την οποία η επιστήμη, η ορθή και ασφαλή γνώση, εισάγεται από έξω μέσα στην ψυχή του μαθητή ως δέκτη ερεθισμάτων, σαν να έβαζε κάποιος όραση σε μάτια τυφλών (*οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες*). Επιπλέον, και ο στόχος της σοφιστικής εκπαίδευσης, η γνώση του κόσμου των αισθητών, απορρίπτεται ως επισφαλής και παραπλανητικός. [321 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β2.

1. Θ.Τ. 28961

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αναφερθεί σε δύο από τις από τις παρακάτω επισημάνσεις.

Στα δύο κείμενα παρουσιάζονται ομοιότητες ως προς τον τρόπο προσέγγισης της αληθινής γνώσης. Ειδικότερα, και στα δύο πλατωνικά κείμενα γίνεται αναφορά στην αθανασία της ψυχής, η οποία έχει γνωρίσει τις Ιδέες, προτού εισέλθει στο σώμα και στη συνέχεια τις λησμονεί. Επομένως, ενυπάρχουν στον κάθε άνθρωπο οι γνώσεις και αυτό που χρειάζεται είναι η τέχνη της παιδείας του θα τις επαναφέρει στον νου (αφού χάσαμε με τη γέννησή μας, νομίζω, τη γνώση που είχαμε προτού γεννηθούμε ... μάθηση είναι η ξαναπόκτηση μιας γνώσης που την είχαμε). Αυτό σχετίζεται με τον εσωτερικό και βιωματικό χαρακτήρα της παιδείας (τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν, ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό) που οδηγεί τον άνθρωπο να ανακαλύψει και να παράγει μέσα του τη γνώση, όπως ισχυρίζεται ο Σωκράτης στην πλατωνική Πολιτεία. Ο φιλόσοφος στηρίζει όλη του τη διδασκαλία στη μαιευτική και διαλεκτική τέχνη ακριβώς, επειδή αντιλαμβάνεται την εσωτερικότητα της γνωστικής διαδικασίας. Επιπλέον, στο παραλληλο κείμενο αναφέρεται ότι η ψυχή ξαναποκτά τις γνώσεις που είχε σε προγενέστερη χρονική περίοδο και ξαναθυμάται αυτά που λησμόνησε, εισερχόμενη στο σώμα. Αυτό παραπέμπει στην περιαγωγή της ψυχής και στη θέαση του Αγαθού (τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, ... οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει) που συνιστά μία καθολική αλλαγή της προσωπικότητας του ανθρώπου. Τέλος, η απόλυτη γνώση είναι σταθερή, αιώνια και αναλλοίωτη τόσο στον πλατωνικό διάλογο του Φαίδωνα (να την κρατά και να μην την χάνει) όσο και στο απόσπασμα της Πολιτείας, όπου συνδέεται με την αρετή της φρόνησης και την θεϊκή της φύση που ουδέποτε χάνεται (ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντός μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὔσα, ὁ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν).[267λέξεις].

2. Θ.Τ. 28960

Τα κείμενα του Πλάτωνα και του Επίκουρου διαφέρουν σημαντικά.

Βασική διαφορά αποτελεί η εμπιστοσύνη του Επίκουρου στις παραστάσεις είτε του νου είτε των επιμέρους αισθήσεων (θα πρέπει να στηρίζομαστε εξ ολοκλήρου στις αισθήσεις μας), καθώς και στα συναισθήματα ηδονής και πόνου προκειμένου να προβούμε σε διατύπωση κρίσεων. Ο Πλάτων από την άλλη θεωρεί ότι μόνο μέσω της νόησης, και όχι των αισθήσεων, είναι δυνατόν να προσεγγιστεί η αλήθεια, η Ιδέα του Αγαθού (τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος). Για τον Επίκουρο οι αισθήσεις είναι αξιόπιστες, ενώ για τον Πλάτωνα όχι.

Επιπλέον, κατά τον Επίκουρο τα συμπεράσματα της λογικής πρέπει να ελέγχονται από τη μαρτυρία των αισθήσεων, τις οποίες ο Πλάτωνας απορρίπτει εξ ολοκλήρου. Ο Επίκουρος προκρίνει μια γνωστική διαδικασία που εμπιστεύεται τις φυσικές διεργασίες, όπως οι αισθήσεις. Ο Πλάτων διαφοροποιείται σε όλα, καθώς θεωρεί πως η αληθινή και

ασφαλής γνώση αφορά κατεξοχήν την υπέρβαση της αισθητής και υλικής πραγματικότητας. [156λέξεις]

3. Θ.Τ. 28959

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αναφερθεί σε δύο από τις παρακάτω αναφορές.

Τα δύο πλατωνικά κείμενα παρουσιάζουν αρκετές νοηματικές αναλογίες, πράγμα εύλογο καθώς ομιλητής και στα δύο είναι ο Σωκράτης. Συγκεκριμένα, στο παράλληλο κείμενο από τον πλατωνικό διάλογο *Μένων* αναφέρεται πως η αθάνατη ψυχή έχει δει όλα τα πράγματα και έχει μάθει τα πάντα, και όσα περιλαμβάνονται σε αυτόν τον κόσμο και όσα είναι στον Άδη (δεν είναι τίποτε που να μην το έχει μάθει). Επομένως, γνωρίζει τον κόσμο των Ιδεών, πριν αυτή ενωθεί με το σώμα και γεννηθεί κάθε άνθρωπος. Αντίστοιχα, στο απόσπασμα της *Πολιτείας* ο Σωκράτης αναφέρει ότι η δύναμη της γνώσης ενυπάρχει μέσα μας (τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου, ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό). Αυτή άλλωστε ήταν και η βασική διαφορά Σωκράτη-σοφιστών, καθώς οι τελευταίοι θεωρούσαν ότι η γνώση είναι κάτι που εμφυτεύεται. Επιπλέον, τα δύο κείμενα αναφέρονται στο πώς ο άνθρωπος θα προσεγγίσει την αλήθεια. Στο παράλληλο κείμενο η μάθηση είναι η προσπάθεια του ανθρώπου να ξαναφέρει στο νου του όσα η ψυχή έχει ξεχάσει (οι άνθρωποι το ονομάζουν μάθηση)· γι' αυτό η γνώση είναι τελικά ανάμνηση. Ομοίως και στην *Πολιτεία* ο Σωκράτης θεωρεί ότι απαιτείται μία συνολική μεταστροφή της ανθρώπινης ψυχής μέσω της φιλοσοφικής παιδείας (τίνα τρόπον ὡς ῥᾶσάτε καὶ ἀννσιμῶτατα μεταστραφήσεται). Παράλληλα, τονίζεται η συμβολή της προσωπικής προσπάθειας κάθε ανθρώπου στη διαδικασία προσέγγισης της γνώσης. Στον *Μένωνα* αναφέρεται ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να κουραστεί να ερευνά και μάλιστα μόνος του, πράγμα που υποδηλώνει μία κοπιώδη, αυτόνομη και συνεχή προσπάθεια προσέγγισης της γνώσης (να μην αποκάμη ερευνώντας, μόνος του να ξαναβρή όλα τα άλλα), ενώ και στην πλατωνική *Πολιτεία* υπονοείται η αντίστοιχη δυσκολία, καθώς η περιαγωγή απαιτεί καθολικότητα και υπέρβαση των αισθήσεων. Τέλος, ομοιότητα εντοπίζεται στη σχέση της ψυχής με την αρετή, καθώς στο παράλληλο κείμενο η ψυχή έχει γνωρίσει και την αρετή (να μπορή αυτή και για την αρετή και για τα άλλα να ξαναθυμηθή). Αντίστοιχα, στο διδαγμένο κείμενο η αρετή της φρόνησης έχει μέσα της ένα σπέρμα θεϊκό και παραπέμπει στην αθάνατη ψυχή (ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει).[325 λέξεις]

4. Θ.Τ. 28866

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αξιοποιήσει δύο περιπτώσεις από τις παρακάτω επισημάνσεις για τις απόψεις του Α. Δελμούζου και του Σωκράτη.

Ο Α. Δελμούζος θεωρεί την παιδεία ως ένα από τα μέσα για την ατομική και συνολική προκοπή. Σκοπός της παιδείας είναι «να κάμει καλύτερη τη ζωή του ανθρώπου». Ο διττός σκοπός της παιδείας, ψυχική καλλιέργεια και ελευθερία, κατά τον Δελμούζο, δεν επιτυγχάνεται με μέσα που έρχονται έτοιμα απ' έξω αλλά «ωριμάζει μέσα μας ολοένα και περισσότερο με αδιάκοπη ατομική προσπάθεια» και «από τα διαλεχτά και γόνιμα στοιχεία που κλείνει μέσα του» ο άνθρωπος, ο οποίος «με προσπάθεια και δοκιμασία» λυτρώνεται «από το βάρος της ύλης» και κατορθώνει να υψωθεί «προς τον ελεύθερο άνθρωπο», ώστε να φτάσει σε αυτό που ο Δελμούζος αποκαλεί «στο ιδανικό εγώ του». Αυτό που προσβεύει ο Αλ. Δελμούζος είναι ουσιαστικά μια προοδευτική εσωτερική αλλαγή και ανέλιξη του ανθρώπου, η οποία θα τον ελευθερώσει από τα δεσμά της ύλης και θα τον καταστήσει ικανό να βιώσει το ιδανικό του είναι. Και στο αρχαίο κείμενο ο Σωκράτης διατυπώνει τη θέση ότι η γνώση και η επιστήμη γεννιούνται μέσα στον άνθρωπο, και επομένως η παιδεία είναι μία διεργασία αμιγώς εσωτερική. Ο άνθρωπος απομακρύνεται σταδιακά από το πρόσκαιρο και μεταβαλλόμενο γίνεσθαι (ἐκ τοῦ γιγνομένου) και οδηγείται στη θέαση του Αγαθού με τρόπο ολιστικό (σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ). Η γνώση παρουσιάζεται ως δύναμη (τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν) που με την επίδραση της παιδείας γίνεται κατόπιν ενέργεια. Για να ενεργοποιηθεί δεν χρειάζεται καμία εξωτερική βοήθεια· αυτό που απαιτείται είναι μία μεταστροφή (περιακτέον, περιαγωγή) από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών, μία ολική στροφή της ψυχής για να προσεγγίσει το πιο φωτεινό τμήμα του όντος (τοῦ ὄντος τὸ φανότατον), της αληθινής πραγματικότητας, το οποίο δεν είναι άλλο από την ιδέα του Αγαθού. Τόσο ο αρχαίος φιλόσοφος όσο και ο νεότερος παιδαγωγός βλέπουν την παιδεία ως μια εσωτερική διεργασία της ψυχής που αποσκοπεί στην ανέλιξή της. Και οι δύο θεωρούν την ανέλιξη ως υπέρβαση του υλικού κόσμου η οποία οδηγεί είτε στην ηθική τελείωση και την ελευθερία (Δελμούζος) είτε στη θέαση της Ιδέας του Αγαθού και στην αλήθεια (Πλάτων). [Λέξεις 329]

5. Θ.Τ. 28865

Η άποψη του Πλάτωνα για τις αρετές διατυπώνεται από τον Σωκράτη στην τελευταία παράγραφο του αποσπάσματος όπου ο Σωκράτης στρέφει την προσοχή του στις θεωρούμενες και ως αρετές (καλούμεναι) οι οποίες αναφέρονται στα άλλα δύο μέρη της ανθρώπινης ψυχής (θυμοειδές και ἐπιθυμητικόν, πέραν του λογιστικοῦ). Οι αρετές αυτές θεωρεί πως δεν προϋπάρχουν μέσα μας, αλλά γεννιούνται και προάγονται μέσω του εθισμού και της άσκησης όπως και οι σωματικές αρετές. Αντίθετα, η διανοητική ικανότητα, η φρόνησις (λογική ικανότητα), στην οποία επανέρχεται ο Σωκράτης, αποτελεί ένα εσωτερικό δεδομένο έχοντας προέλευση περισσότερο θεϊκή (παντὸς μᾶλλον θειοτέρου) από οτιδήποτε άλλο έχει ο άνθρωπος και χωρίς να χάνει ποτέ τη δύναμή της. Στον άνθρωπο, ωστόσο, επαφίεται ο τρόπος που θα διαχειριστεί αυτή την

έμφυτη ικανότητα. Αν στραφεί προς τη θέαση του νοητού κόσμου των Ιδεών και της Ιδέας του Αγαθού, μπορεί να λειτουργήσει με τρόπο που να αποβαίνει χρήσιμη και ωφέλιμη, ενώ όταν στρέφεται προς τον κόσμο των αισθητών, αποβαίνει άχρηστη και βλαπτική (αντιθετικά ζεύγη: *χρήσιμον - άχρηστον, ώφέλιμον-βλαβερόν*). Και ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα από το δεύτερο βιβλίο των *Ηθικών Νικομαχείων* αποδίδει στον εθισμό και την έμπρακτη εξάσκηση καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη της ηθικής αρετής. Στο παράλληλο κείμενο εξετάζονται ηθικές αρετές όπως η σωματική ρώμη, η εγκράτεια και η ανδρεία. Ενδεικτικά δηλώνεται ότι η σωματική ρώμη γεννιέται από την πολλή τροφή και από την άσκηση στους πολλούς κόπους. Αν αυτά λείψουν, η σωματική ρώμη δεν εκδηλώνεται. Το ίδιο ισχύει και για την εγκράτεια· εξασκείται με την αποχή από τις ηδονές (*μένοντας συστηματικά μακριά από τις ηδονές γινόμαστε σώφρονες*). Ο εθισμός και η άσκηση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο και στην ανάπτυξη της αρετής της ανδρείας: αποκτώντας σιγά σιγά τη συνήθεια να περιφρονούμε τα πράγματα που προκαλούν φόβο και να τα αντιμετωπίζουμε, γινόμαστε ανδρείοι. Φυσικά, ο Αριστοτέλης, ο οποίος δεν αποδέχεται την πλατωνική θεωρία των Ιδεών, αντιπαραθέτει στις απόλυτες ηθικές αξίες του Πλάτωνα ένα σύστημα αρετών με βασικό γνώρισμα την αποφυγή ακραίων στάσεων. [316 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β3.

1. Θ.Τ. 28961

1-Λ, 2-Λ, 3-Λ, 4-Σ, 5-Λ

2. Θ.Τ. 28960

1-Λ, 2-Λ, 3-Σ, 4-Σ, 5-Λ

3. Θ.Τ. 28959

1-β, 2-γ, 3-α, 4-β, 5-α

4. Θ.Τ. 28866

α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Λ

5. Θ.Τ. 28865

1-α, 2-γ, 3-β, 4-β, 5-γ

ΘΕΜΑ Β4.

1. Θ.Τ. 28961

1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

2. Θ.Τ. 28960

ἀληθῆ, ἐπιστήμη, καταμανθάνει, περιεκτέον-περιαγωγῆς, καλούμεναι.

3. Θ.Τ. 28959

1-δ, 2-ε, 3-ζ, 4-β, 5-α

4. Θ.Τ. 28866

ἐπαγγελόμενοι, σημαίνει, φανόν/ φανότατον, ἔθεσι, θειότερον

5. Θ.Τ. 28865

α-2, β-1, γ-3, δ-6, ε-7

10^η Διδακτική Ενότητα
Πλάτων, Πολιτεία, 519b-520a

Θ. Τ. 28871-28869-28868-28867

ΘΕΜΑ Α1.

1. Θ.Τ. 28871

1-Λ: *ἀνάγκη .. μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους*

2-Λ: *μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι*

3-Λ: *τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν*

4-Λ: *ἔργον ... τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ..., ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθόν*

5-Σ: *νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλη τῇ πόλει ...*

2. Θ. Τ. 28869

α.

1-Λ: *μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι*

2-Σ: *μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται*

3-Σ: *Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρὸν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον*

β. Σύμφωνα με τον Σωκράτη, πρωταρχικός σκοπός του νόμου δεν είναι η ευημερία μίας μόνο κοινωνικής ομάδας, αλλά η ευημερία του συνόλου

3. Θ. Τ. 28868

1-Λ: *Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρὸν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον*

2-Σ: *νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι*

3-Λ: *συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη*

4-Σ: *ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν.*

5-Σ: *αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, ... ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως*

4. Θ. Τ. 28867

α. 1-Λ: *μήτε τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι*

2-Σ: *μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται*

3-Λ: *νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι*

β. Μιλᾷει ο Σωκράτης, ο οποίος αναφέρεται στον ίδιο και τους συνομιλητές του στον συγκεκριμένο διάλογο, όπου επιχειρούν τη θεωρητική κατασκευή μίας ιδανικής πολιτείας. Γι' αυτό και τους θεωρεῖ ιδρυτές της (οἰκιστῶν).

ΘΕΜΑ Β1.

1. Θ.Τ. 28871

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων που δεν είναι κατάλληλοι να αναλάβουν πολιτικές εξουσίες. Πρώτα απ' όλα οι απαίδευτοι άνθρωποι οι οποίοι ποτέ τους δεν γνώρισαν την αλήθεια (τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους), δεν θα ήταν ποτέ δυνατόν να κυβερνήσουν ικανοποιητικά στην ιδανική πολιτεία (μήτε ... ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι). Στην πορεία της αφήγησης έχει γίνει πια βέβαιο ότι η παιδεία με την έννοια της ολικής μεταστροφής της ψυχής είναι αυτή που εξασφαλίζει τη βιωματική κατάκτηση της αλήθειας. Η έλλειψη παιδείας έχει ως αποτέλεσμα ανθρώπους που δεν έχουν σχέση με την αλήθεια και ζουν μέσα στην πλάνη, εγκλωβισμένοι από τις αισθήσεις και τα πάθη τους. Για τον Πλάτωνα οι απαίδευτοι θεωρούνται ακατάλληλοι κυρίως επειδή δεν έχουν θέσει έναν ορισμένο σκοπό στον βίο τους προς τον οποίο οφείλουν να κατατείνουν όλες τους οι πράξεις, ιδιωτικές και δημόσιες (σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ), αλλά υπηρετούν σκοπούς πολλούς, διαφορετικούς, αντιφατικούς και αλληλοσυγκρουόμενους. Αποκλείονται, δηλαδή, επειδή δεν μπορούν να θέσουν έναν κεντρικό πολιτικό σκοπό και να υποτάξουν σε αυτόν κάθε επιμέρους ενέργεια της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής τους. Σε αυτό το σημείο ο φιλόσοφος υπονοεί τους τυχαίους και αφιλοσόφητους πολιτικούς της εποχής του που αδυνατούν να δώσουν λύσεις με όπλο τον ορθό λόγο και τη διαλεκτική. Διαφορετική εντελώς είναι η περίπτωση εκείνων που έχουν αφεθεί να περνούν τη ζωή τους με την παιδεία (τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους), οι οποίοι, αν και μπορούν να κυβερνήσουν, δεν το επιθυμούν από δική τους επιλογή (ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν). Η

φράση είναι ενδεικτική της αρχικής απροθυμίας των φιλοσόφων να αναλάβουν οποιαδήποτε πολιτική δράση απολαμβάνοντας την ευτυχία του θεωρητικού βίου, η οποία παρομοιάζεται με την υπέρτατη ευτυχία όσων ζουν στα νησιά των μακάρων! Είναι αποστασιοποιημένοι αρχικά απ' ό,τι συμβαίνει γύρω τους, καθώς η κάθοδος στις σκιές του σπηλαίου, ανάμεσα στα σκοτάδια και τις κακίες των ανθρώπων, είναι πάντοτε θυσία και πόνος. [320 λέξεις]

2. Θ. Τ. 28869

Ο Πλάτων αναφέρεται σε όσους ενώ έχουν λάβει την ορθή αγωγή, απέχουν από την ενασχόληση με τα κοινά και ασχολούνται μόνον με τις πνευματικές και θεωρητικές τους αναζητήσεις. Σύμφωνα με τον μύθο του Σπηλαίου πρόκειται για τους «απελεύθερους δεσμώτες» που ολοκλήρωσαν μετά από εξαναγκασμό την κοπιαστική ανοδική πορεία και βγήκαν έξω από το Σπήλαιο, στον κόσμο της πραγματικότητας και της αλήθειας. Αυτοί πλέον διαθέτουν όλες τις ικανότητες για να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στην κοινωνία. Όμως είναι απρόθυμοι αρχικά, και επιλέγουν τις θεωρητικές απολαύσεις. Έτσι, ο Πλάτων τους επικρίνει καθώς αφοσιώνονται ολοκληρωτικά στις διανοητικές τους αναζητήσεις, και δεν ενδιαφέρονται για τις υποθέσεις της πολιτείας, ενώ διαθέτουν γνώσεις και συνθετική σκέψη. Η επιθυμία τους να συνεχίσουν να ζουν στον δικό τους κόσμο των πνευματικών ενασχολήσεων παρουσιάζεται στο κείμενο με την παρομοίωση των νησιών των Μακάρων: οι πεπαιδευμένοι-φιλόσοφοι πιστεύουν ότι ζουν στα νησιά των Μακάρων, ενώ είναι ακόμα ζωντανοί (*τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι*). Ο Πλάτων έχει άλλη άποψη και θεωρεί ότι έχουν έναν άλλο ρόλο: οι φύλακες/φιλόσοφοι, αφού θα έχουν εκπαιδευτεί ορθά και θα έχουν φιλοσοφήσει, οφείλουν να κατεβούν στο σπήλαιο, δηλαδή στην πρακτική πολιτική, για να ωφελήσουν με τις γνώσεις τους και την αρετή τους την πόλη ολόκληρη. Ειδικότερα οι φύλακες θα πρέπει όταν φτάσουν στην ηλικία των 35 ετών να άρχουν στον πόλεμο και να αναλαμβάνουν αξιώματα που αρμόζουν σε νέους. Όταν γίνουν 50 ετών, τότε πια μπορούν να μοιράζουν τον χρόνο τους ανάμεσα στη φιλοσοφία και στην άσκηση της εξουσίας. Όταν θα έχουν εκπαιδευτεί τους διαδόχους τους θα είναι έτοιμοι πια να φύγουν από τη ζωή και τότε να κατοικήσουν στα νησιά των Μακάρων. Είναι, δηλαδή, υποχρέωση του φιλοσόφου τελικά να αφιερώσει τα καλύτερα χρόνια της σταδιοδρομίας του στο δύσκολο έργο της διακυβέρνησης με ανιδιοτέλεια, πίστη και αυταπάρηση προς την πόλη, η οποία του πρόσφερε την πολυετή εκπαίδευσή του. [309 λέξεις]

3. Θ. Τ. 28868

Οι απαίδευτοι και όσοι δεν έχουν γνωρίσει την αλήθεια (*μήτε τούς ἀπαιδευτούς και ἀληθείας ἀπίρους*) δεν έχουν κατακτήσει την γνώση και δεν έχουν λάβει την ορθή παιδεία. Αυτοί οι τυχαίοι και αφιλοσόφητοι πολιτικοί δεν θα μπορούσαν να κυβερνήσουν ικανοποιητικά μια πόλη (*ίκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι*), διότι δεν έχουν έναν υψηλό σκοπό να υπηρετήσουν (*σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα*), αλλά αποβλέπουν στην ικανοποίηση του προσωπικού τους συμφέροντος (ιδιοτέλεια). Επομένως, είναι ανεπαρκείς για τη διοίκηση μιας ιδανικής κοινωνίας που θα στοχεύει στη δικαιοσύνη. Όσοι έχουν λάβει την ορθή παιδεία γνωρίζουν την αλήθεια και έχουν αντικρίσει την ιδέα του Αγαθού. Διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, και ενώ μπορούν να ασκήσουν την εξουσία με ανιδιοτέλεια, στην πράξη απέχουν από τα κοινά, την ενεργό πολιτική. Είναι απρόθυμοι να αναλάβουν οποιαδήποτε πολιτική δράση απολαμβάνοντας την απόλυτη ευτυχία του θεωρητικού βίου (*ἐκόντες οὐ πράξουσιν*). Μάλιστα νομίζουν ότι ζουν στα νησιά των Μακάρων, ενώ είναι ακόμη ζωντανοί (*ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπῶκίσθαι*). Άλλωστε η κάθοδος στις σκιές του σπηλαίου, ανάμεσα στα σκοτάδια και τις κακίες των ανθρώπων, είναι πάντοτε θυσία και πόνος. Οι πεπαιδευμένοι όμως έχουν χρέος να επιστρέψουν στην καθημερινότητα και από ηγετική θέση να προσφέρουν στο σύνολο των πολιτών όσα έμαθαν και είδαν στην πορεία τους προς το Αγαθό. [208 λέξεις]

4. Θ. Τ. 28867

Το Αγαθό είναι το σπουδαιότερο μάθημα (*μέγιστον*), η ανώτατη βαθμίδα γνώσης που μπορεί να κατακτήσει ο άνθρωπος. Η ιδέα του Αγαθού είναι η ανώτατη στην ιεραρχία των Ιδεών. Είναι για τα αντικείμενα της γνώσης και την ίδια τη γνώση, ό,τι είναι ο ήλιος για τα ορατά αντικείμενα και την όραση. Γι' αυτό μπορούν να το προσεγγίσουν και να το θεαθούν με την παιδεία μόνο οι βέλτισται φύσεις. Η χρήση του απαρεμφάτου *ιδεῖν* υποδηλώνει μεταφορικά τη θέαση του Αγαθού, όχι βέβαια με τα μάτια του σώματος, αλλά με τα μάτια της ψυχής· πρόκειται για το αποτέλεσμα μίας εσωτερικής διανοητικής διαδικασίας, όπως αυτή που μας περιέγραψε ο Πλάτων με τον όρο «*περιαγωγή*», όπου η ψυχή του ανθρώπου στρέφεται από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών. Ουσιαστικά οι αισθητηριακές και νοητικές γνωστικές δυνατότητες του ανθρώπου συναιρούνται προκειμένου αυτός να προσεγγίσει την πηγή της γνώσης και όλης της αλήθειας. Από την άλλη το ουσιαστικό *ἀνάβασις*, όπως και το αντίστοιχο απαρέμφατο *ἀναβῆναι*, χρησιμοποιούνται συμβολικά από τον Πλάτωνα, για να δείξει την επίπονη πορεία του ανθρώπου προς τη γνώση και την προσέγγιση (θέαση) του Αγαθού. Πρόκειται για μια πορεία ανηφορική που απαιτεί χρόνο και μόχθο. Αντιστοίχως μακρόχρονη και κοπιώδης περιγράφεται στην Πολιτεία η εκπαίδευση των *ἐν παιδείᾳ* πολιτών και μελλοντικών φυλάκων. Ο λόγος είναι προφανής: η πορεία από την άγνοια

στη γνώση, από τη φαινομενικότητα και την πλάνη στην πραγματικότητα και την αλήθεια, από τα πάθη στην αρετή απαιτεί υπέρβαση και ανατροπές. Η έξοδος από το Σπήλαιο της απαιδευσίας προς το φως του ήλιου είναι απαιτητική· η απελευθέρωση από τις δεσμεύσεις των αισθήσεων και των ανθρωπίνων παθών, η υπέρβαση της αισθητήσ-υλικής πραγματικότητας για χάρη των Ιδεών και του Αγαθού απαιτεί πολυετή προσπάθεια μακριά από εγωισμούς και αυτάρεσκες ψευδαισθήσεις. [285 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β2.

1. Θ.Τ. 28871

Το μείζον πρόβλημα που συζητείται στην Πολιτεία είναι η δικαιοσύνη. Η ιδανική πολιτεία είναι δίκαιη, επειδή καθένας πράττει το έργο που του έχει ανατεθεί και δεν πολυπραγμονεί. Ο πολίτης δεν μπορεί να κάνει ανεξέλεγκτα ό,τι θέλει, να λειτουργεί ως ένα εγωιστικό άτομο αλλά αντίθετα, η παρουσία και η δράση του πρέπει να έχει κοινωνικοκεντρικό χαρακτήρα (*οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως*). Δεν μπορεί δηλαδή να ενδιαφέρεται μόνο για το άτομό του, αλλά πρέπει να προσφέρει και στους άλλους (*μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας*). Η πόλη αποτελεί ένα οργανικό σύνολο, έναν οργανισμό που προϋποθέτει τη συνύπαρξη και συλλειτουργία των μελών του. Οι εργασίες, για παράδειγμα, κατανέμονται σε κάθε πολίτη με βάση τις ικανότητές του (*ἦν ἂν ἕκαστοῖ τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὤσιν ὠφελεῖν*), ώστε ο καθένας να στρέφει την προσοχή του όχι μόνο στην ικανοποίηση των δικών του αναγκών, αλλά και στις ανάγκες των συμπολιτών του, με στόχο το κοινό όφελος και την ευδαιμονία. Γι' αυτό σε αυτήν την ιδανική πολιτεία, οι μεγάλες οικονομικές διαφορές δεν είναι επιτρεπτές και οι δύο ανώτερες τάξεις (φύλακες, άρχοντες) δεν κατέχουν ατομική ιδιοκτησία ούτε και οικογένειες και δικά τους τέκνα. Παρόμοια και ο Τόμας Μορ συμφωνεί ότι απαραίτητα γνωρίσματα μιας ιδανικής κοινωνίας πρέπει να είναι η ισότητα και η κοινοκτημοσύνη. Όσοι νόμοι και αν θεσπιστούν οι οποίοι υποτίθεται ότι περιορίζουν την ατομική ιδιοκτησία, θεωρεί ότι είναι αδύνατο να θεραπεύσουν το πρόβλημα των κοινωνικών συγκρούσεων, διότι πάντοτε θα βρίσκεται μια ομάδα ανθρώπων η οποία με την πρώτη ευκαιρία θα οικειοποιείται με κάθε τρόπο ό,τι μπορεί να οικειοποιηθεί (όλα τα πλούτη του κόσμου, όσα κι αν είναι), αφήνοντας τους υπόλοιπους στην απόλυτη ένδεια. Συμπεραίνει, λοιπόν, εύλογα ο Τόμας Μορ ότι ο Πλάτων σωστά προέβλεψε πως η ισότητα και η κοινοκτημοσύνη είναι ο ένας και μοναδικός δρόμος για μια υγιή κοινωνία. Το πάθος μιας τάξης για ατομική ιδιοκτησία οδηγεί μοιραία σε ένδεια τις υπόλοιπες, με αποτέλεσμα η κοινωνική αδικία και οι κοινωνικές ανισότητες να προκαλούν τη διάσπαση της κοινωνίας. [330 λέξεις].

2. Θ. Τ. 28869

Ανάμεσα στο ιδανικό πολίτευμα της αθηναϊκής δημοκρατίας, όπως το περιγράφει ο Αθηναίος πολιτικός, και στο ιδανικό πολίτευμα που προτείνει ο Αθηναίος φιλόσοφος στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο υπάρχουν σημαντικές διαφορές όπως:

α. Στον Επιτάφιο λόγο του Περικλή προτάσσεται το δημοκρατικό πολίτευμα (Το πολίτευμά μας λέγεται Δημοκρατία, επειδή την εξουσία δεν την ασκούν λίγοι πολίτες, αλλά όλος ο λαός). Επιπλέον, τα αξιώματα δεν προορίζονται σε λίγους που ανήκουν σε μία ορισμένη τάξη, αλλά στους πιο ικανούς ανεξαρτήτως κοινωνικής θέσεως (αξιοκρατία). Αντίθετα, ο Πλάτων είναι γνωστό πως ήταν εκ φύσεως και εκ πεποιθήσεως αριστοκράτης. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα αξιοποιώντας τα χαρίσματα της φύσεως και τα πλεονεκτήματα μιας παιδείας, θα δημιουργηθούν οι εξαιρετικοί πολίτες που θα αναλάβουν υποχρεωτικά την προστασία (αρχικά) και (εν συνεχεία ορισμένοι από αυτούς) τη διακυβέρνηση της πολιτείας, για να ωφελήσουν με τις γνώσεις τους και την αρετή τους την πόλη ολόκληρη. Οι φύλακες/φιλόσοφοι αφού θα έχουν εκπαιδευθεί ορθά και θα έχουν φιλοσοφήσει, οφείλουν να κατέβουν στο σπήλαιο, δηλαδή στην πρακτική πολιτική, για να ωφελήσουν με τις γνώσεις τους και την αρετή τους την πόλη ολόκληρη. Επομένως, η εξουσία δεν ανήκει σε όλους, ούτε είναι προσβάσιμη σε όλους.

β. Στον Επιτάφιο λόγο του Περικλή η ελευθερία συνδυάζεται αρμονικά με τον σεβασμό στους νόμους, ο οποίος για τους Αθηναίους είναι κύριο καθήκον και υπέρτατη υποχρέωση που πηγάζει από εσωτερικό σεβασμό. Με τη φράση αυτή ο Περικλής προβάλλει το όραμα μιας ανώτερης μορφής ζωής, όπου η ηθική στάση δεν πηγάζει από τον φόβο των κυρώσεων του νόμου, αλλά από την ελεύθερη συνειδητή επιλογή του πολίτη. Αντίθετα, στο ιδανικό πολίτευμα που προτείνει ο Αθηναίος φιλόσοφος στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο ο νόμος έχει στη διάθεσή του δύο μέσα, την πειθώ και τον εξαναγκασμό «πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη» και με αυτά κατευθύνει τους πολίτες να υπηρετήσουν το στόχο του. [293 λέξεις]

3. Θ. Τ. 28868

Στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο, η Ιδέα του Αγαθού προσδιορίζεται με κάποιους χαρακτηρισμούς, χωρίς όμως να διευκρινίζεται το ακριβές περιεχόμενό του. Πιο συγκεκριμένα, το Αγαθό είναι η μεγαλύτερη αξία (μέγιστον μάθημα), αφού αυτό πρέπει να κατακτήσουν οι καλύτερες ανθρώπινες φύσεις και οι οποίες προορίζονται να αναλάβουν τη διοίκηση της ιδανικής πολιτείας. Επιπλέον, το Αγαθό μπορεί να προσεγγιστεί και να το θεαθεί ο άνθρωπος, όχι βέβαια με την εξωτερική όραση, αλλά με την καθαρή νόηση (ἀφικέσθαι, ἰδεῖν, ἴδωσι). Επιπλέον, η κατάκτησή του είναι δύσκολη και απαιτεί κόπο, επίπονη προσπάθεια και αγώνα (ἀναβῆναι, ἀνάβασιν, ἀναβάντες). Είναι ο απώτερος στόχος της συνολικής παιδευτικής προσπάθειας και πορείας του

ανθρώπου (ἀφικέσθαι). Πρόκειται για μια ανοδική διαδρομή που οδηγεί στην ολοένα υψηλότερη γνώση και διάπλαση ήθους. Στο παράλληλο κείμενο η ιδέα του Αγαθού ορίζεται ως αυτό που παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη, την αληθινή γνώση. Είναι η ύψιστη αρχή, η πηγή του όντος και της γνώσης. Είναι για τα αντικείμενα της γνώσης και την ίδια τη γνώση, ό,τι είναι ο ήλιος για τα ορατά αντικείμενα και την όραση (Είναι το αίτιο της γνώσης και της αλήθειας). Η ιδέα του Αγαθού τελικά είναι κάτι ανώτερο από το εἶναι (= την πραγματικότητα). Η Ιδέα του Αγαθού είναι η ανώτατη στην ιεραρχία των Ιδεών ως «κάτι ακόμη πιο πέρα από την ουσία, ανώτερο από αυτήν ως προς το αξίωμα και τη δύναμη». Πάντως, ήδη, στην αρχαιότητα το Πλάτωνος ἀγαθόν ήταν παροιμιακή έκφραση για κάτι το ασαφές και σκοτεινό. Ο Πλάτωνας δεν δίνει μια σαφή ερμηνεία για αυτόν τον όρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρά αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς. [264 λέξεις]

4. Θ. Τ. 28867

Οι λόγοι που επιβάλλουν κατά τον Πλάτωνα την επιστροφή των φιλοσόφων στο Σπήλαιο είναι οι ακόλουθοι:

1. Μετά την πορεία προς τη γνώση και την προσέγγιση (θέαση) του Αγαθού, από τη θεωρητική ενασχόληση με σχετικώς αφηρημένα αντικείμενα, όπως τα μαθηματικά και η διαλεκτική, οι φιλόσοφοι έχουν χρέος να επιστρέψουν στην πρακτική αντιμετώπιση προβλημάτων της καθημερινής ζωής μέσα στην πόλη. Ειδικότερα, οι φύλακες, οι πεπαιδευμένοι, έχουν χρέος να επιστρέψουν στην καθημερινότητα και από ηγετική θέση να προσφέρουν στο σύνολο των πολιτών όσα έμαθαν και είδαν στην πορεία τους προς το Αγαθό. Η μη επιστροφή του φιλοσόφου στο Σπήλαιο θα ήταν αδικαιολόγητη ύστερα από την πολυετή και αυστηρή προπαιδεία οργανωμένη απ' την πόλη. Άλλωστε, σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο «τα δεινά για το ανθρώπινο γένος δεν θα σταματήσουν, παρά μόνο όταν οι σωστοί και γνήσιοι φιλόσοφοι καταλάβουν την πολιτική εξουσία».

2. Με βάση το διδαγμένο απόσπασμα καθήκον ενός νομοθέτη είναι να εξασφαλίζει το συμφέρον ολόκληρης της πόλης, και να μην ευνοεί κάποιους, δηλαδή τους φιλοσόφους εις βάρος άλλων (ότι νόμω οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει). Έτσι θα εξασφαλιστεί η ενότητα στην πόλη (ἐν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας). Άλλωστε σύμφωνα και με το παράλληλο κείμενο «χάρη στην ορθή φιλοσοφία μπορεί κανείς να αντιληφθεί τι είναι δίκαιο και στη δημόσια και στην ιδιωτική ζωή». [222 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β3.

1. Θ.Τ. 28871-28869

1-Λ, 2-Λ, 3-Σ, 4-Σ, 5-Λ

2. Θ. Τ. 28868

1-β, 2-γ, 3-α, 4-β, 5-α

3. Θ. Τ. 28867

1-β, 2-β, 3-α, 4-γ, 5-β

ΘΕΜΑ Β4.

1. Θ.Τ. 28871

διαφήμιση, φημιζεται, περίφημα, καταφατικά, αφασίας.

2. Θ. Τ. 28869

1-γ, 2-ζ, 3-ε, 4-δ, 5-α

3. Θ. Τ. 28868

1-β, 2-β, 3-β, 4-α, 5-α

4. Θ. Τ. 28867

προειρημένων, έχουσιν-μετέχειν, ήγούμενοι, πειθοῖ, σύνδεσμον

11^η Διδακτική Ενότητα

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Θ1.3-2.1, 1337a33-b11

Θ. Τ.29003-29002-29005-29004

ΘΕΜΑ Α1.

1. Θ.Τ. 29003

α. 1-Σ: Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρή παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν.

2-Λ: (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκησιν αὐτῆς).

3-Σ: Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον

β. Οι αντωνυμίες **αὐτήν, αὐτῆς** στο συγκεκριμένο χωρίο αναφέρονται στην «**ἀρετὴν**».

2. Θ.Τ. 29002

1-Λ: Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρή παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν.

2-Σ: οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος.

3-Λ: (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκησιν αὐτῆς).

4-Σ: Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον

5-Σ: Βάναυσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

3. Θ.Τ. 29005

1-Σ: Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρή παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν.

2-Σ: οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος.

3-Λ: (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκησιν αὐτῆς).

4-Σ: Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις

5-Λ: καὶ ὅτι τῶν τοιούτων (τῶν χρησίμων) δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνανσον.

4. Θ.Τ. 29004

α. 1-Σ: Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις

2-Λ: καὶ ὅτι τῶν τοιούτων (τῶν χρησίμων) δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνανσον.

β. Ως πιθανοὶ σκοποὶ καὶ πιθανὰ γνωστικὰ αντικείμενα τῆς παιδείας αναφέρονται ἡ ἀρετὴ, ἡ εὐτυχία (εὐδαιμονία), ἡ ἀνάπτυξη τοῦ πνεύματος ἢ ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς, ὅτι εἶναι χρήσιμο καὶ πρακτικὸ γιὰ τὴ ζωὴ, τὰ πιο «περιττά» πράγματα (ὅπως ἡ μουσικὴ καὶ ἡ γεωμετρία).

ΘΕΜΑ Β1.

1. Θ.Τ. 29003

Ο χαρακτήρας τῆς παιδείας, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, πρέπει νὰ εἶναι κυρίως ἠθοπλαστικός καὶ νὰ στοχεύει τόσο στὴ διαμόρφωση τοῦ σώματος ὅσο καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐλεύθερου ἀνθρώπου. Ο Ἀριστοτέλης δίνει τὰ ὅρια ἀνάμεσα στὴ γνώση ποὺ προάγει συνολικὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ σὲ ἐκείνη ποὺ τὸν «υποδουλώνει» ἀπὸ μίᾳ ἀποψη. Φαίνεται ὅτι δὲν ἀποδοκιμάζει ἀπολύτως καμιά διάσταση γνώσης (χρήσιμη, ἀναγκαῖα, ἐπιστημονικὴ καὶ ἠθοπλαστικὴ), ἀπορρίπτει ὅμως τὴ μονομέρεια τῆς παρεχόμενης γνώσης καὶ μάλιστα τῆς πρακτικῆς/επαγγελματικῆς προσανατολισμένης. Προβάλλει ἓνα πρότυπο γνώσης ποὺ συνθέτει τὴ χρησιμότητα, τὴν ἀναγκαιότητα, τὴν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια με κυρίαρχο τὸν ἠθοπλαστικὸ προσανατολισμό. Ως συνήθως, ὁ Ἀριστοτέλης ἀκολουθεῖ τὴ μέση οδὸ. Θεωρεῖ ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραμελοῦμε τὸ χρήσιμο, μόνο, ὅμως, ὡς μέσο γιὰ τὸ σκοπὸ· δὲν ἀρμόζει σὲ ἐλεύθερους ἀνθρώπους νὰ ἀναζητοῦν παντοῦ τὴ χρησιμότητα. Γενικῶς, πρέπει νὰ διακρίνουμε τὶς ἐλεύθερες ἀπὸ τὶς ἀνελεύθερες ἐνασχολήσεις. Οἱ τελευταῖες καθιστοῦν τὸν ἐλεύθερο ἄνθρωπο ἀνίκανο νὰ ἐκπληρώσει τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἀρετῆς. Περιορίζουν καὶ υποβαθμίζουν τὴ σκέψη τοῦ. Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ μὴν υπερβαίνει ὀρισμένα ὅρια· δὲν πρέπει νὰ τὴν χαρακτηρίζει υπερβολικὸς ζήλος στὴν προσπάθεια νὰ ἐπιτευχθεῖ τὸ τέλειο. Στὸ παιδευτικὸ πρόγραμμα τοῦ Ἀριστοτέλη ἔχει θέση καὶ τὸ χρήσιμο καὶ ἡ ἐλεύθερη ἀπασχόληση καὶ ἡ ἐπιστημοσύνη, ἀποκλείεται ὅμως ὅτι θὰ ἐθίζε τὸν νέο στὴν εὐτέλεια καὶ τὴν ποταπότητα («βάνανσον

ἔργον» < βαύναυσος ἀπό το βαῦνος < αὔω). Η λέξη «βαύναυσος» σήμαινε τον τεχνίτη, τον σιδηρουργό, που ἔμενε μόνιμα στην πόλη και εργαζόταν εκεί. Οι «βάνουσοι» ἢ το «βάνουσον» αναφέρονται στην τάξη των εργατῶν που ασκούν μηχανική και ταπεινή τέχνη. Φαίνεται ὅτι ο Αριστοτέλης διακρίνει τὴ γνώση ἀπὸ τὴν κοινωνική λειτουργία τῆς, ἀπὸ τὴν ἀποψη ὅτι ἡ γνώση που οδηγεῖ σε επαγγελματική εξειδίκευση στο πλαίσιο του κοινωνικού καταμερισμοῦ τῆς εργασίας δεν ἀναιρεῖ τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα τῆς μισθωτῆς εργασίας, γιατί ο ἄνθρωπος «εμπορευματοποιεῖ» τὴν επαγγελματική γνώση του, δηλαδή ἓνα ποιοτικό γνώρισμα τῆς ὑπαρξῆς του, και το υποτάσσει στη βούληση του ἄλλου. Αυτό δεν μπορεῖ ὅμως να εἶναι ἔργο παιδείας που ταιριάζει σε πολίτη, δηλαδή σε ἄνθρωπο ἐλεύθερο και ἀγαθὸ που υπηρετεῖ συνειδητὰ τὴν πόλη. [328 λέξεις].

2. Θ.Τ. 29002

Αμέσως μετὰ τὴ διατύπωση ἀπὸ τον Αριστοτέλη των θέσεων ὅτι τα θέματα τῆς παιδείας πρέπει να ρυθμίζονται νομοθετικά και ὅτι ἡ παρεχόμενη παιδεία πρέπει να εἶναι κοινή, ἀρα δημόσια και ὄχι ιδιωτική, ο φιλόσοφος προχωρεῖ σε δύο βασικούς προβληματισμούς: α) Ποιος πρέπει να εἶναι ο χαρακτήρας τῆς παιδείας, β) Με ποῖον τρόπο πρέπει να παρέχεται ἡ παιδεία. Τα θέματα αὐτὰ συνδέονται με το περιεχόμενο και τους στόχους τῆς ἐκπαίδευσης, τα ὁποῖα στην ἐποχή του Αριστοτέλη ἀποτελοῦν ἀντικείμενο συζητήσεων και ἀντιγνώμιων. Πιο συγκεκριμένα, οἱ ἄνθρωποι διαφωνοῦν για το ἀν ὁ νέοι εἶναι καλὸ να ἐκπαιδεύονται με σκοπὸ τὴν κατάκτηση τῆς ἀρετῆς και του ἀριστοῦ βίου και ἀν πρέπει να ἀποβλέπουν με τὴν παιδεία στην πνευματική καλλιέργεια ἢ στη διάπλαση ἡθους. Ἐτσι, ἄλλοι υποστηρίζουν ὅτι ἡ παιδεία πρέπει να στοχεύει «πρὸς ἀρετὴν», «πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον». Ἐπίσης, ἄλλοι υποστηρίζουν ὅτι ἡ παιδεία πρέπει να στοχεύει «πρὸς τὴν διάνοιαν», θεωροῦν δηλαδή ὅτι ἡ παιδεία ἔχει νόημα ὡς ἀσκηση του νου, ὡς μαθητεία μόνου του πνεύματος. Τέλος, κάποιοι ἄλλοι υποστηρίζουν ὅτι ἡ παιδεία πρέπει να στοχεύει «πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἡθος», θεωροῦν δηλαδή ὅτι ἡ διαμόρφωση ἡθικοῦ χαρακτήρα ἀποτελεῖ κύριο διακύβευμα τῆς παιδείας. Ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ ἐρευνα για τὴν παιδεία δεν διευκολύνεται ἀπὸ τὴν παρατήρηση τῆς τότε παρεχόμενης ἐκπαίδευσης («ἐμποδῶν παιδεία») ἀποδεικνύει τον ρεαλιστικό και ἐμπειρικό χαρακτήρα τῆς ἀριστοτελικῆς σκέψης. Ἡ ἀπουσία νομικοῦ πλαισίου για τὴν ἐκπαίδευση και ὁ ιδιωτικός της χαρακτήρας προσανατολίζουν τους ἀνθρώπους σε ἀνόμοιες ἐπιλογές παιδείας. Διακρίνει στην ἐποχή του και μας παραδίδει τρεῖς μορφές παιδείας: αὐτὴν που παρέχει ὅ,τι εἶναι χρήσιμο και πρακτικό για τὴ ζωὴ (ὠφελιμιστική παιδεία), αὐτὴν που στοχεύει στην ἀρετὴ (ἠθοπλαστική παιδεία) και αὐτὴν που ἐστιάζει σε πιο «περιττὰ» πράγματα, ὅπως ἡ μουσική και ἡ γεωμετρία (γνωσιοκεντρική/νοησιαρχική παιδεία). Τέλος, ο φιλόσοφος διαπιστώνει ὅτι δεν ὑπάρχει καμιά ἀπολύτως συμφωνία για το τι εἶναι ἀρετὴ και ποιες σπουδές οδηγοῦν σε αὐτὴν,

με αποτέλεσμα να υπάρχει ποικιλία απόψεων για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί ένα άτομο να ασκηθεί στην αρετή. [323 λέξεις]

3. Θ.Τ. 29005

Μελετώντας της απόψεις του Αριστοτέλη για την παιδεία και τη σχέση της με την πολιτεία και τον τρόπο διακυβέρνησής της μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, κατά τη γνώμη του φιλοσόφου, η κατάκτηση της αρετής, δηλαδή η διαμόρφωση του ηθικού χαρακτήρα του ανθρώπου, δεν είναι ανεξάρτητη από την πολιτεία, αλλά διαμορφώνεται μέσα σε αυτή και καλλιεργείται μέσω της παιδείας. Έτσι, η τέλεια πόλη, η ολοκληρωμένη, δηλαδή, και ανώτερη μορφή κοινωνίας, επιδιώκει με τη νομοθεσία να κατοχυρώσει την κοινή παιδεία, την παροχή δηλαδή ανώτερου επιπέδου μόρφωσης, με στόχο την κατάκτηση της αρετής και κατ' επέκταση της ευδαιμονίας του συνόλου των πολιτών. Μόνο με την ορθή παιδεία φτάνει ο άνθρωπος στον ύψιστο στόχο, για τον οποίο είναι προορισμένος από τη φύση του και ολοκληρώνεται. Επίσης, πρέπει να διακρίνουμε τις ελεύθερες από τις ανελεύθερες ενασχολήσεις. Οι τελευταίες καθιστούν τον ελεύθερο άνθρωπο ανίκανο να εκπληρώσει τις απαιτήσεις της αρετής. Περιορίζουν και υποβαθμίζουν τη σκέψη του. Η διδασκαλία πρέπει να μην υπερβαίνει ορισμένα όρια· δεν πρέπει να την χαρακτηρίζει υπερβολικός ζήλος στην προσπάθεια να επιτευχθεί το τέλειο. Ως συνήθως, ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μέση οδό. Θεωρεί ότι δεν πρέπει να παραμελούμε το χρήσιμο, μόνο, όμως, ως μέσο για τον σκοπό· δεν αρμόζει σε ελεύθερους ανθρώπους να αναζητούν παντού τη χρησιμότητα, καθώς ο ελεύθερος πολίτης δεν πρέπει να μετέχει από τα χρήσιμα έργα παρά μόνον σε όσα δεν τον καθιστούν βάνουσο. Βάνουσο έργο, τέχνη, μάθηση πρέπει να θεωρούμε όσα κάνουν το νου, την ψυχή, το σώμα των ελεύθερων ανθρώπων άχρηστα για τις χρήσεις και τις πράξεις της αρετής. Η λέξη «βάνουσος» σήμαινε τον τεχνίτη, τον σιδηρουργό, που έμενε μόνιμα στην πόλη και εργαζόταν εκεί. Οι «βάνουσοι» ή το «βάνουσον» αναφέρονται στην τάξη των εργατών που ασκούν μηχανική και ταπεινή τέχνη. Φαίνεται ότι ο Αριστοτέλης διακρίνει τη γνώση από την κοινωνική λειτουργία της, από την άποψη ότι η γνώση που οδηγεί σε επαγγελματική εξειδίκευση στο πλαίσιο του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας δεν αναιρεί τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα της μισθωτής εργασίας, γιατί ο άνθρωπος «εμπορευματοποιεί» την επαγγελματική γνώση του, δηλαδή ένα ποιοτικό γνώρισμα της ύπαρξής του, και το υποτάσσει στη βούληση του άλλου. Αυτό δεν μπορεί όμως να είναι έργο παιδείας που ταιριάζει σε πολίτη, δηλαδή σε άνθρωπο ελεύθερο και αγαθό που στοχεύει στην αρετή και την ευδαιμονία υπηρετώντας συνειδητά την πόλη. [371 λέξεις].

4. Θ.Τ. 29004

Ο Αριστοτέλης, αφού έχει προβεί στην παρουσίαση των προβληματισμών σχετικά με τον χαρακτήρα, το περιεχόμενο και τους στόχους της παρεχόμενης στην εποχή του παιδείας, διατυπώνει τις προσωπικές του θέσεις του πάνω σε αυτά τα ζητήματα. Συγκεκριμένα, η παιδεία οφείλει να στοχεύει στην άσκηση του νου, αλλά κυρίως στη διαμόρφωση του ηθικού χαρακτήρα των νέων. Δεν πρέπει να παραμελούμε το χρήσιμο. Συγκεκριμένα, φαίνεται να ακολουθεί τη μέση οδό, καθώς υποστηρίζει ότι πρέπει να παρέχονται γνώσεις χρήσιμες για τη ζωή, όπως είναι η ανάγνωση, η γραφή, η αριθμητική και το σχέδιο, αλλά από αυτές μόνο οι αναγκαίες. Και από τις αναγκαίες, όμως, πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε αυτές που ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους και όχι στις ευτελείς που ασκούν οι δούλοι, οι οποίες αδρανοποιούν το σώμα και τον νου του ανθρώπου, τον καθιστούν αγροίκο («βάνουσον») και τον απομακρύνουν από την κατάκτηση της αρετής, που είναι και ο επιδιωκόμενος σκοπός. Δεν αρμόζει, λοιπόν, στους ελεύθερους ανθρώπους να αναζητούν σε κάθε γνώση τη χρησιμότητα, γιατί αυτή μπορεί να τους οδηγήσει στη μονομέρεια. Στο παιδευτικό πρόγραμμα του Αριστοτέλη έχει θέση και το χρήσιμο και η ελεύθερη απασχόληση και η επιστημοσύνη, αποκλείεται όμως ό,τι θα έθιζε τον νέο στην ευτέλεια και την ποταπότητα («βάνουσον ἔργον» < βάνουσοσ από το βάνος < αὔω). Η λέξη «βάνουσοσ» σήμαινε τον τεχνίτη, τον σιδηρουργό, που έμενε μόνιμα στην πόλη και εργαζόταν εκεί. Οι τεχνίτες ήταν απαραίτητοι και πολύτιμοι για την πολιτεία, αλλά οι νομαδικοί και φιλοπόλεμοι λαοί τους περιφρονούσαν. Οι «βάνουσοι» ή το «βάνουσον» αναφέρονται στην τάξη των εργατών που ασκούν μηχανική και ταπεινή τέχνη. Φαίνεται ότι ο Αριστοτέλης διακρίνει τη γνώση από την κοινωνική λειτουργία της, από την άποψη ότι η γνώση που οδηγεί σε επαγγελματική εξειδίκευση στο πλαίσιο του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας δεν αναιρεί τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα της μισθωτής εργασίας, γιατί ο άνθρωπος «εμπορευματοποιεί» την επαγγελματική γνώση του, δηλαδή ένα ποιοτικό γνώρισμα της ύπαρξής του, και το υποτάσσει στη βούληση του άλλου. Αυτό δεν μπορεί όμως να είναι έργο παιδείας που ταιριάζει σε πολίτη, δηλαδή σε άνθρωπο ελεύθερο και αγαθό που υπηρετεί συνειδητά την πόλη [338 λέξεις].

ΘΕΜΑ Β2.

1. Θ.Τ. 29003-29004

Στο πλατωνικό απόσπασμα αναδεικνύεται η σημασία της παιδείας ως καθοριστικού παράγοντα για την επίτευξη μιας ιδανικής πολιτείας και διευκρινίζεται ο όρος ως ο καθοριστικός παράγοντας που από την παιδική ηλικία κατευθύνει τον άνθρωπο στην αρετή και διαμορφώνει μέσα στην ψυχή του τη σφοδρή επιθυμία να εξελιχθεί σε τέλειο πολίτη, ο οποίος ξέρει να κυβερνά ή να κυβερνιέται σύμφωνα με το δίκαιο. Η παιδεία με

την παραπάνω έννοια απουσιάζει ακόμη και από ανθρώπους που διαθέτουν ειδικές γνώσεις και έχουν υψηλή κατάρτιση. Εξάλλου, επικρίνεται η χρησιμοθηρική εκπαίδευση που επιδιώκει την απόκτηση χρημάτων, δύναμης ή σοφίας χωρίς λογική και δικαιοσύνη και χαρακτηρίζεται ανάρμοστη για έναν ελεύθερο άνθρωπο, χυδαία και ανελεύθερη, ανάξια να ονομάζεται παιδεία. Η αγωγή είναι ένα από τα πολυτιμότερα αγαθά και ένα από τα βασικότερα εργαλεία για τη διαμόρφωση της ιδανικής πολιτείας. Οι άνθρωποι που διαπαιδαγωγούνται ορθώς, γίνονται κατά κανόνα αγαθοί και επομένως σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να υποτιμάται η παιδεία. Οι παραπάνω απόψεις του Πλάτωνα στο έργο του Νόμοι είναι φανερό ότι επηρέασαν τη σκέψη του Αριστοτέλη, όπως προκύπτει από το αρχαίο διδαγμένο κείμενο. Οι κοινοί τόποι στη σκέψη των δύο φιλοσόφων θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής: α) η παιδεία οφείλει να είναι θεσμοθετημένη από τον νομοθέτη, κοινή για όλους, αφού αποσκοπεί στη διαμόρφωση άριστων πολιτών ως συνόλου β) η παιδεία οφείλει να είναι προγραμματισμένη, κατάλληλα δομημένη, με στόχο την απόκτηση της αρετής, γ) υπάρχει διάκριση ανάμεσα στην παιδεία που διαμορφώνει ελεύθερους ανθρώπους και σε αυτό το είδος της αγωγής που δεν αποσκοπεί στην απόκτηση φρόνησης και δικαιοσύνης, δεν έχει δηλαδή ηθοπλαστικό χαρακτήρα και το οποίο δεν ταιριάζει σε ελεύθερους ανθρώπους. Για τον Πλάτωνα αυτή η αγωγή είναι χυδαία και ανελεύθερη, δεν αξίζει να ονομάζεται παιδεία. Για τον Αριστοτέλη αυτή η αγωγή που θα έθιζε τον νέο στην ευτέλεια και την ποταπότητα συνδέεται με το βάνουσο έργο, τη βάνουση τέχνη και τη βάνουση μάθηση που κάνουν το σώμα ή την ψυχή ή το νου των ελεύθερων ανθρώπων άχρηστα για τις χρήσεις και τις πράξεις της αρετής και συνδέεται με την άσκηση τέχνης και την επίμισθω εργασία. Ωστόσο, η παιδεία που εισηγείται ο Αριστοτέλης είναι περισσότερο πολυδιάστατη, δεν έχει αποκλειστικό προσανατολισμό προς την αρετή. Ο Αριστοτέλης δεν αποδοκιμάζει απολύτως καμιά διάσταση γνώσης (χρήσιμη, αναγκαία, επιστημονική και ηθοπλαστική), απορρίπτει όμως τη μονομέρεια της παρεχόμενης γνώσης και μάλιστα της πρακτικά-επαγγελματικά προσανατολισμένης. [381 λέξεις].

2. Θ.Τ. 29002-29005

Στην πρώτη περίοδο του διδαγμένου κειμένου ο Αριστοτέλης διατυπώνει μια δεοντολογία - ρηματικά επίθετα: «νομοθετητέον», «ποιητέον» - που αποτελεί τη συμπερασματική καταληκτική διατύπωση προηγούμενων σκέψεων του φιλοσόφου (παράλληλο κείμενο). Ο Αριστοτέλης, λοιπόν, διαπιστώνει ότι τα θέματα παιδείας πρέπει να ρυθμίζονται νομοθετικά και ότι η παρεχόμενη παιδεία πρέπει να είναι κοινή, άρα δημόσια και όχι ιδιωτική. Σε αυτές τις διαπιστώσεις ο Αριστοτέλης κατέληξε για τους εξής λόγους (ο/η μαθητής/τρια αρκεί να αναπτύξει δύο βασικά επιχειρήματα): Για τον Αριστοτέλη κάθε πολίτευμα διαμορφώνεται και συντηρείται από το ιδιαίτερο ήθος των πολιτών του: «είναι κάτι (η παιδεία) ... το πολίτευμά τους». Για να ακολουθηθεί ο τρόπος ζωής που ταιριάζει στο κάθε πολίτευμα πρέπει να υπάρχει η αντίστοιχη μορφή παιδείας, που ποικίλλει ανάλογα με τους σκοπούς της κάθε πολιτείας. Ο δημόσιος,

επίσης, χαρακτήρας της παιδείας τεκμηριώνεται με τα επιχειρήματα του «τέλους» και του «όλου» της πόλης. Αποστολή του κράτους είναι να καλλιεργεί το ήθος με την εκπαίδευση, η οποία γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, πρέπει να παρέχεται απ' την πολιτεία και όχι από τους γονείς και να είναι ίδια για όλους τους πολίτες: «Καθώς, εξάλλου, οι πολίτες ατομική πρωτοβουλία». Η κοινή παιδεία είναι αναγκαία για την ενότητα της πόλης και την ευδαιμονία του συνόλου. Η επίτευξη της κοινής ευδαιμονίας, ο τελικός σκοπός της πόλης, προϋποθέτει μία και κοινή παιδεία για όλους τους πολίτες. Οι νέοι πρέπει να λαμβάνουν μόρφωση ανάλογη με το πολίτευμα της πόλης τους, έτσι ώστε να φτάσουν στον επιδιωκόμενο σκοπό, που είναι η ευδαιμονία του συνόλου των πολιτών. Εφόσον, λοιπόν, ο σκοπός της πόλης είναι κοινός, κοινή πρέπει να είναι και η παιδεία που προσφέρεται και να μην αφήνεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Εξάλλου, ο Αριστοτέλης προβάλλει την πόλη ως «όλον», μόριο του οποίου είναι ο κάθε πολίτης. Συνεπώς, αν στόχος της πολιτείας είναι να οδηγήσει τους πολίτες στην αρετή και κατ' επέκταση στην ευδαιμονία, που είναι ο ύψιστος σκοπός, ο σκοπός αυτός θα επιτευχθεί, μόνο αν παρέχεται κοινό περιεχόμενο μόρφωσης σε όλους τους πολίτες. Κανένας πολίτης δεν ανήκει στον εαυτό του· όλοι ανήκουν στο κράτος, και το κράτος πρέπει να φροντίζει για καθένα από τα μέρη του: «Και, φυσικά, ανήκουν στην πόλη». [351 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β3.

1. Θ.Τ. 29003

α-Λ, β-Σ, γ-Λ, δ-Λ, ε-Σ

2. Θ.Τ. 29002

α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Σ

3. Θ.Τ. 29005

1-γ, 2-γ, 3-α, 4-α, 5-β

4. Θ.Τ. 29004

1-β, 2-β, 3-α, 4-γ, 5-α

ΘΕΜΑ Β4.

1. Θ.Τ. 29003

λανθάνειν,

χρή - χρήσιμα - χρήσεις - άχρηστον,

τείνοντα,

διαφέρονται,

πράξεις.

2. Θ.Τ. 29002

ύπολαμβάνουσι- εΐληφε,

διάνοιαν,

σκέψις,

διαφέρονται,

διηρημένων.

3. Θ.Τ. 29005

νομοθετητέον,

φανερὸν,

ταραχώδης,

τείνοντα,

ἔργων - άπεργάζονται.

4. Θ.Τ. 29004

1-ε, 2-δ, 3-α, 5-γ, 6-β